

HRVATSKI PLANINAR

GLASILO HRVATSKOG PLANINARSKOG DRUŠTVA

BROJ 6.

LIPANJ 1930.

GOD. XXVI.

Ing. ANTE PREMUŽIĆ:

SUŠAK.

SILAZ U JAMU VARNJAČU

U oči silaza.

U svečanom i punom izvjeđljiva očekivanja raspoloženju prolazilo je veče 22. X. 1929. u Rossijevoj kućici, što se poput žira na lugarevu šeširu privjesila o Pasarićev kuk, da bude ishodište, uporište, želja i nada planinaru, kad se uputi na divlji istraživački pohod po vrtoglavim šiljevima, groznim vrtačama i jezovitim zjalima snijegnica Rožanskih Kukova. Marko Vukelić iz Volarica dvori nas toplim čajem, zahvativši za nj vodu iz korita sa Jerković doca. Dr. Krajač priča o prvim otkrićima i pohodima u Rožanske Kukove, dok se je njima prilazilo od Grabarja ispod Alana, s Oltara ispod Zavizana ili iz Stirovače i Apatišana. Sutra je prvi dan detaljnog otkrivanja bajoslovnog bogatstva oblika, linijâ i perspektivâ. Detalj Rožanskih Kukova jest Velebitov triumf i možda naš planinarski unikum.

Poslije večere na podu se dopunjaju pojedinosti programa za sutrašnji dan, cigarete svjetlucaju, a štednjak — kobilica na tankim nogama grijе posve pristojno, treperi svijetлом po stropu iznad nas, njiska, frće i rže kao mlada ždrebica u tonovima visokim i niskim, kakav mu već glas iz grla istegne jogunasti vjetar, što posrće kukom nad nama, ne znamo s koje strane, kotrlja se preko kuće i odlijeće ne znamo kuda.

Pod zvucima originalne velebitske glazbe u san se zalijeću epizode drevnih stvaranja... Tisuće godina kúse vjetrovi kamenje, kiša para škape, gromovi prosijecaju zupce, a ledovi klešu obeliske i kipove, tešu tornjeve monolite. I sunce je ostarilo, dok je na gotovo djelo povješalo zelenvijence plazave klekovine, a po sitnim docima satkalo šare cílime. Koliko se puta rovački div voda okupao u pjeni znoja, napinjao mišicu do rasprsnuća, teretio kičmu do preloma, grubio svijest sunovraćajući se s jezovitih visina uz riku gromova i lupajući o tvrde podove, ponižavao se ližući pete kremenim liticama, dok je u utrobi kukova u podzemlju gradio divne i veličajno urešene dvore?!... Div snaga, div volja, div ustrajnost, div umjetnost —

voda — sav se predavao radu. Silom je oblikovao!... Djelo je gotovo, djelo je divno, a div u dolu bez snage i bez volje prima oblik — — koji mu dadu!...

I gotovo savršeno djelo, velebni prirodni spomenik, čekao je tisuću godina na svoje otkriće. Hiljadu se godina u nizinama brinule svakidanje brige, stvarale se, pribirale materijalne i moralne vrijednosti jednog naroda, dok nisu kao izvidnicu poslale na vrhove dušu sposobnu da shvati i osjeti uzvišenu ljepotu remekdjela prirodnih svemoćnih snaga na visovima, da je opiše i dočara drugim srodnim dušama, pa da zaredaju hodočašća u planine i učestaju pokloni njihovim ljepotama...

Put do jame.

Dne 29. X. 1929.: Jutro — a magla?!?... Krupna kao proso pršti po pločama i kroz zupce našega kuka bježeći pred ne jakim, ali naprasitim vjetrom. Zagnana do skoka niz lomivrate zavija se u vis i u rastrganim lukovima nadire k moru, a s mora se pod nju preko Plančica i Cipala podmata u kovitljajima magla drugog nekog roda, gusta kao tjesto, a bijela kao pjena na valovima orkanske sveopće poplave.

Dr. Krajač okrenuo se neraspoložen s vrata, kad je osjetio nemilu situaciju. Vjetar gruva blesavo sad odavle, sad odanle: odnekuda zabacuje već i kišom. Marko spremi čaj, a štednjak bijesno izbacuje vatru i grmi kroz dimnjak, a onda grune iz nozdrva dimom i plamenom među nas.

Oko 11 sati otkoli se donji sloj oblaka pod britkim udarcem oštra sjevernjaka i prosu se u obliku solike. Gornji preostali sloj propusti nešto svijetla. Dosta, da zadovolji naše već sasvim čedne zahtjeve. Dr. Krajač strese u vreću prkosni barometar, izda naredbu za pohod postavivši smjerniji cilj — iznalaženje prilaza kuku Varnjači grebenom između nje i Novotnijeve kuka i uspon na nju samu sjeverozapadnim njenim razdrtim bokom. Žurno se probijamo Zele-nim hrptom Novotnijeve kuka iznad Pogledala. Marko rješava bradvom najzamršenije čvorove klekovine, kroz koju guli rebra pas nje-gov. Vujo i ljuto civili, ali ne sluša savjeta, da ostane i čuva kuću. Mučno se napreduje, no oči se lijepe i blaže nenađmašivim perspek-tivama građevina i stijenama vrtače ispod Hircova kuka, tornjeva Crikvene i glavica Varnjače. Po arhitektonskoj kompoziciji i ornamentici sjeverne fasade Crikvene zaključujemo, da su dveri u taj veličanstveni hram s te strane, ali to ostavljamo do bolje zgode. Pro-bivši se sa sjevernog ruba Puževe doline na njezin istočni most-greben htjedosmo u skokovima preko golih ploča prema kukovima Varnjače. Ipak nas za čas zaustavi prekrasna scenerija na istoku. U

divnom spletu linija i velikom bogatstvu oblikâ prostor je među Novotnijevim i Vratačkim kukom s jedne, a Varnjače s druge strane, sav načičkan glavicama, gredama i monolitnim šiljcima, a izvrstan ponorima i sniježnicama, od kojih se s našeg greben-mosta vide samo rubovi ždrijela i majstorski ukrašeni slijevci. U moru prekrasna detalja privlači oko gotski svod dveri u grebenu, što se s istoka prislovio uz kukove i boćine Varnjače. Vrata su to u dvorište tvrdave, kojoj je Varnjača zapadna orijaška kula. Pred vratima je stoljetna omorika, da daje hlad generacijama kastelana.

Pogled u ždrijelo jame i silaz.

Oči prikovane tim prizorom tek se pod kraj spustiše niže, no u taj se čas zjenice raširiše, dah zastade, a traci udivljenja i prepasti elektrizovaše živce ... Divlja, strašna, grozna i jezovita jama; ponor, bezdan! Ralje zmajskog orijaša Zemlje, pregrada u vrtači — strašna jezičina posuta ogavnim bradavkama — odronjenim kamenjem, zubeline stijene gorostasne! ... A stara je ta zmajska grdosija Zemlja: negdje ima, negdje nema zuba, šuplji zubi spilje u stijenama ... Grozno ždrijelo — grotlo u podzemlje. Po jeziku bijela pjena kipi, a u grotlu žučno zelenilo ...

»Jezero!« — triumfira dr. Krajač. Oči se zalijevaju suzama i mreščaju glatku površinu jezerca u valiće, a duše uz propanj zanosa pjevaju himnu slave i zahvale! ... Čestita se starcu Velebitu, klikuje se Varnjači i Crikvenoj, a njima se šiljci ožaruju zrakama, što se kroz tminu magle probiše od sunca — Duha Svjetlitelja.

Zgledamo se i ne dolazimo do riječi. Dr. Krajač primiće očima dalekozor i konstatuje, da je bijela pjena vječni snijeg, a jezerce — glečerski led.

Na sve se zaboravilo. Kuk Varnjače je za danas planinarski interes drugoga reda. Samo, može li se dolje?! ... Sva trojica zaokružimo očima po rubovima i bočinama vrtače, da se što prije ispitaju mogućnosti silaza. Očima se ne ostvaruje nijedna moguća kombinacija, premda se neumorno ocjenjuje i proračunava. Predlaže se forsiranje silaza direktnim pravcem. Dr. Krajač upozorava, da su prošla četiri sata, pripominje, da nemamo dosta konopaca; no za čas dva već se u hrpi sva trojica spuštamo sa sredine mosta, gdje je ispočetka i s ruba najlakši silaz. Domala napredujemo ubrzanim tempom, ostavljući za sobom metar za metrom puta. U bezdan pod sobom i ne bacamo oči, ocjenjuje se samo najbliža situacija i ostvaruje momentana kombinacija. Pružaju se ruke, podmeću se ramena, zatiskuju prsti u škrape, kvaće čavli cipela o male gukice i izboćine, savija se klekovina i biraju duže grane, da preuzmu ulogu planinarskog užeta. Redaju se komci i tavanci, kamini i grebeničići, no na

jednom — nema daljih kombinacija: dokle se vidi, duboka provalija, a na dnu razmrskano kamenje — opomena, što će da bude, maknemo li se sa posljednjeg tavanca. Gorko razočaranje? — Još jedan pokušaj!... Razdijelimo se u troje, povratimo za par metara unatrag i nastavimo istraživanje u tri smjera. Marko ođe na jug pod samo stijenje kuka Varnjače, Dr. Krajač na sjever prema točilu s Novotnićeva kuka, a ja nastavih pretraživanje u središtu. U nas sve trojice penjački je planinarski interes vanredno živ i intenzivan, razabire se to u pogledima, koje jedan drugomu dobacujemo, i po upitim, koje dovikujemo.

Dr. Krajač konstatiše prvi nemogućnost napredovanja na lijevom krilu i najavi povlačenje, no kao brižan vođa dade se odmah na istraživanje i pripravu povratka, jer su mnoge klekove grane izvršivši svoju dužnost odskočile natrag u svoj prirodni položaj. I mene je nada u središtu prevarila, a i Marko lomi rezignirano štap nad posljednjom kombinacijom i skreće sav u znoju i zasopljen za Dr. Krajačem, da si pomažu i spremaju zajednički naš uzmak. Prije definitivnog priznanja neuspjeha odlučim se u momentu na kritičku kontrolu Markovih kombinacija, možda je u brojnom nizu koji član ostao neiskorišten i neuvažen. Pomnom pretragom nađoše se dva skrivena jarka, spojena izbočinom savladivom i osrednjim penjačima. Za čas se nađem na zelenom vršku čunja, što se uz samo stijenje kuka Varnjače stvorio od grusja i sipine otvarajući napokon slobodan prolaz i slaz ravno u samo ždrijelo ogromnog ulaza u spilju, na snijeg i k »jezercu« — glečerskom ledu. Pobjedni poklič priguši mi pogled na jamu u nasuprotnoj stijeni, udaljenoj dva tri koračaja pred menom, kao stvorenu, da bude duplje medvjedu vrataru. Osupnut podignem oči nada se, a visoko nada mnom ne vrhu kamina ukliještio se ogroman okrugao kamen.

Tiho se vratim do u drugi jarak i jedva da me čuju drugovi protisnih fiksirajući medvjede duplje: »Gospodo, našao sam silaz!« — Za minutu dvije bili smo sva tri na čunjku sipine, a za tren sam s Markom protrčao kroz ogromna vrata i brza nagnutom plohom snijega k »jezercu«. Dr. Krajač se zaustavi na početku snježne strmine i poziva nas na oprez, jer je glečerski snijeg i led vrlo nepouzdan i varav. Često na oko čvrsta ploha pod teretom popušta i pokapa žrtvu u tami potajnih stupica.

Dno jame.

Dno jame, vrtače Varnjače duboko je 80—100 metara ispod razine medašnih grebena, koji ju dijele od susjednih vrtača — od Puževe doline i vrtače na istoku od kuka Varnjače. U stijenama okolo tri su spilje. Najveća je odmah uz silaz po čunjku sipine. Portal

je oko 30 metara visok i oko 20 metara širok. Pod je strmo nagnut prema jugoistoku; u početku je to strmo povaljano ruševno kamenje, a kasnije strmo nagnuta kosina zrnatog snijega, koja se svršava s ovećom ravnom sleđenom plohom. Pri kraju spilje, oko 40 m od ulaza, okrugli je prođor u stropu, kroz koji se cijedi okomito jak mlaz vode ne tičući gotovo stijena prodora. Padajući izdubao je vodenim mlazom okomiti ponor u snijegu oko 60 cm širok i posve okrugao. Dnu mu nijesmo mogli ugledati, premda smo barem 20 metara dubine dobro osvijetlili električnim svjetiljkama. Uz stijene spilje otopljen je snijeg i stvaraju se znatno duboki procijepi. Osim glavnog okruglog ponora još su u snijegu dva veća i kojih desetak manjih, a svi su jednakog postanka i slična oblika. — Druga je spilja u istočnoj stijeni vrtače. U nju se uspinje kojih desetak metara kosinom krupnog kamenja i sipine. Vrata su oko 10 metara visoka, a toliko i široka. Nakon 30 metara uspona samom spiljom prodire joj se strop u potpuno kvadratičan dimnjak do 10 m širok i preko 30 m visok. Na gornjem njegovom rubu vidi se nebo i klekovina. Ispod tog dimnjaka nastavlja se spilja još kojih 10 metara, a onda se svršava sa 6 metara dubokim kvadratičnim bunarom. Treća je spilja visoko u stijeni, pa je nedosežna. Gornji je rub jame Varnjače 150—200 metara širok, rubne su stijene skroz okomite, a nešto kleka i sipina u jugozapadnom uglu uz monumentalnu stijenu kuka Varnjače omogućilo je jedva i ovaj naš mučni silaz.

Povratak uz pljusak i urnebes gromova.

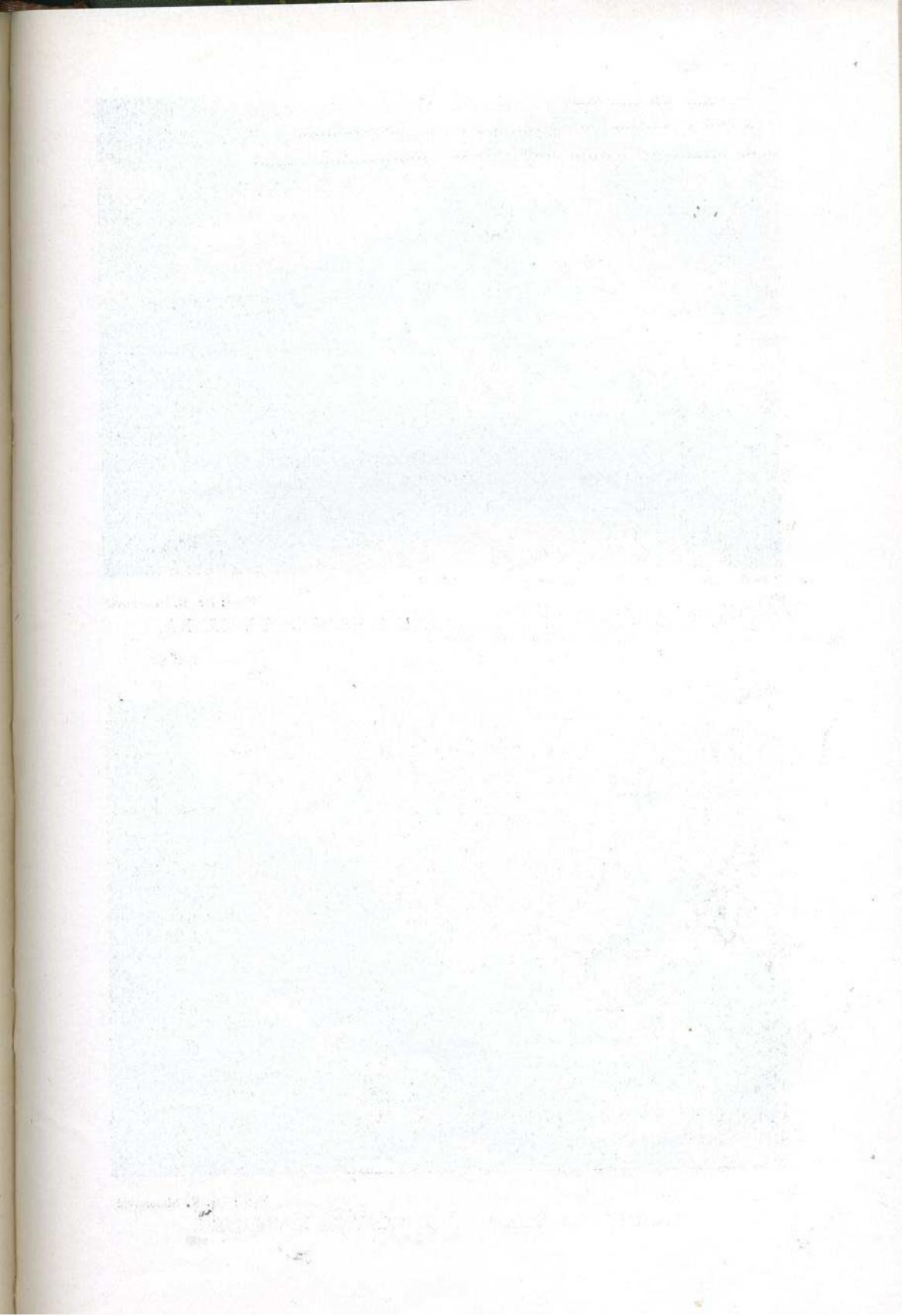
Na dnu se jame smrkavalo. Prekinusmo istraživanje i pohrlismo za dr. Krajačem, koji je pošao naprijed, da još, dok se koliko toliko vidi, nađe ispitani prolaz za uspon natrag na greben. Penje se u gušenim opancima kao vjeverica i s udivljenjem sam ga promatrao s čunja od međedeg duplja, kako se vere klekovinom i prodire prema grebenu. Izvrsno nam je poslužilo njegovo ranije rekognosiranje za povratak. — Marko se junački drži. Slabo obučen, na ledima mu uprtnjača, u jednoj ruci stalno bradva za presijecanje smetnje u klekovini, u drugoj svjetiljka, da osvijetli uporište za nogu ili škrappu za ruku. Svagdje se nađe, izviđava put, pomaže, ali i sam uživa. Oči mu se sjaje i danas je zadovoljan. On će doskora biti planinarski vodič specijalist, kad za velebitske krasote čuju mnogi, u kojima bije živo planinarsko srce!

Točno u 6 sati ispesmo se na mjesto, s koga smo prviput ugledali našu jamu. Gusti se oblaci postaraše za potpunu tamu, a uz to nas odmah posuše obilatim prvim pljuskom. Sa istoka ječi prasak i tutnjava, kao da počinje bitka na Hajdučkim kukovima. Pola kilometra zračne daljine ne dijeli nas od planinarskog skloništa, no pred

nama je još čitav hrbat Novotnijeva kuka, i tko zna, šta je gusta klekovina po bočinama grebena s bezbrojem strmih litica, ponora i sniježnica, ispriječena kamenja i varavih slazova, ocijenit će ispravno našu situaciju. Tomu neka doda gustu tamu, koju moramo bušiti pred sobom samo mlazićima svjetla džepne električne, jer drugog alata nemamo, nadalje neizbjegivi vjetar kasnojesenskog nevremena na velebitskoj visini iznad 1600 metara, pa pljusak jedan po drugom, siktanje svjetala svemirske neiscrpive električne napetosti i urnebes gromova... U drugim prilikama možda bismo i mi jednoglasno proglašili situaciju očajnom, no sa dušama u punom treperenju od utisaka današnjeg vanrednog planinarskog doživljaja, dadosmo se sa zanosom na put.

Direktno iz oblaka, pa s kape i ispod nje navire poplava niz vrat i niz leđa, klekovina upućuje čitave bujice vode u rukave, pod pazuhom na okuci stvaraju se virovi, kod podvezica prodire voda prema cipelama, gdje već i bez toga kišnica žmikće i pljeska. Klekovina veriži noge, a s pasijom zgađa među oči i traži jabučicu pod grlom. Jame među kamenjem kao da su se za ovu zgodu snabdjele s većim brojem dimenzija, no što fizika dopušta, propada se barem i uvaljuje u svim smjerovima. Hoda se, preskače, plazi, provlači, uspinje, puže i skliže. Rade sve mišice, sva čutila, svi živci i sve mozgovne stanice... Silne su zapreke, ali je velika i borba, i svijest o tom pretvara naš put u svečani povratak uz punu osobnu pratnju sviju elementarnih prirodnih sila, koje su oblikovale Rožanske Kukove. I ovu grandioznu svečanost i počasnu pratnju prirediše nam baš nakon posjeta jame Varnjače, gdje srcem osjetimo veličajnost tog remekdjela i poklonismo se geniju tvoračkih njihovih snaga.

Zavismo prema sedlu pored najvišeg vrha Novotnijeva kuka, kad Markov pas Vujo zacvili bolnije nego dosada. Otkrismo ga križanjem mlazova svjetala naših džepnih reflektorčića podaleko na kamenu čučavcu usred klekovine. Utješen zašuti, kad se naša svjetla sjediniše na njemu, ali opet stane očajno skvičati, kad se okrenusmo i nastavimo udaljivati od njega. Uostalom nastaje najvelebniji momenat svečanosti. Dosada se gromovna prirodna sila kretala na desnom krilu, a sada u defileu preko sedla među dva kuka gruvaju nebeske prangije lijevo i desno, a zeleni kresovi poput mnogostruko potencirane bengalske vatre dadoše znak, da zaori urnebesna pozdravna koračnica na izlaznim vratima iz ovog naročitog dijela Rožanskih Kukova. Po tempu i ritmu koračnice činilo se, da je umjesto paradnog koračaja kompizicijom predviđeno bilo kotrljanje, i mi se u tren nađosmo na drugoj strani sedla. Imao sam ukočeno zatvorene oči još sa sedla, razmišljao o rasipnosti prirode prigodom pretvaranja energije u svjetlo. A to je svjetlo bilo nježne modrikastozelene boje!

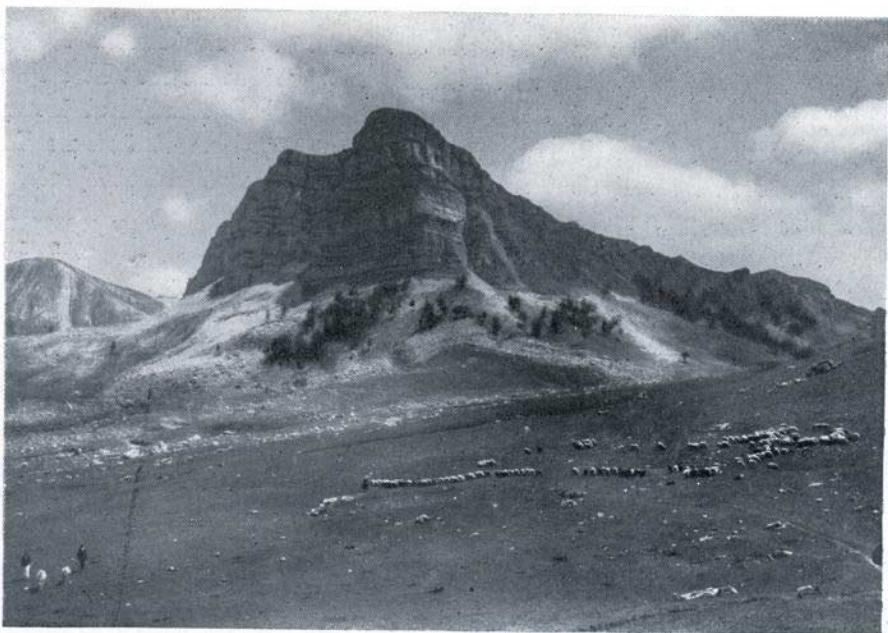

Foto: Dr. R. Simonović
KUK KOD BRAIĆIN LAZA IZMEĐU LEBRSNIKA I VOLUJKA.

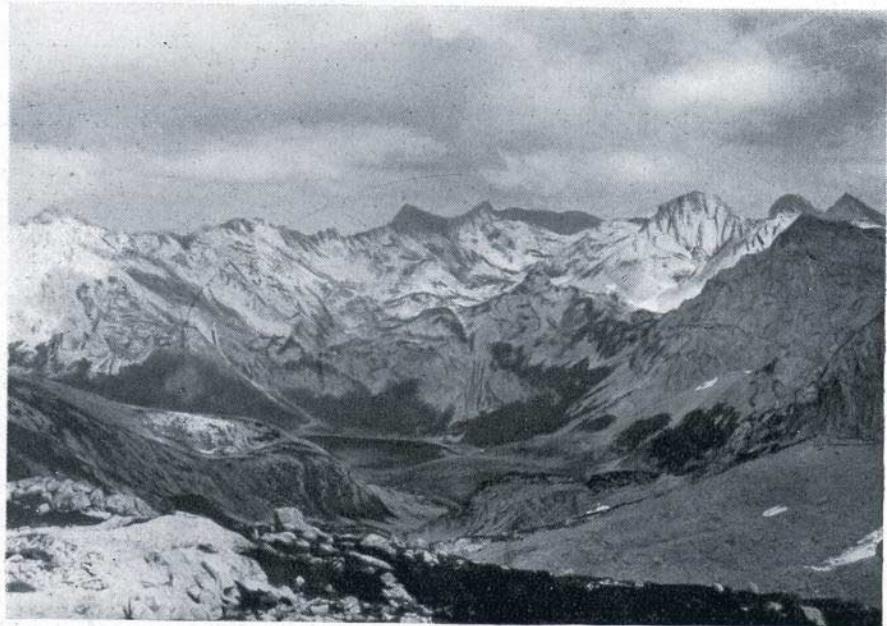

Foto: Dr. R. Simonović
TRNOVAČKO JEZERO SA STUDENACA U VOLUJKU.

Sa sjeverne boćine Novotnijeva kuka vidjela bi se naša tako željkovana planinarska kućica, da su prirodna svjetla bila manjeg intenziteta. Tako je pak trebalo mnogo rasprave i orientiranja, pa čak i dokazivanja buzolom, dok smo odabrali pravac za dalje kretanje. Nakon još nekoliko izmjena snijega, solike i kiše i ponavljanja sviju napora i naprezanja s ove strane sedla kao i s one, siđosmo napokon u bukov gajić ispod Jerković doča, a onda se čisto preporođeni i pomlađeni tim lakin terenom za čas uspesmo u sklonište, osjećajući na pr. već na Jerković docu, da je pomisao o kući i o čaju uistinu nekako topla.

U pol 9 stigosmo u Rožansku (Rossijevu) kuću i doskora uz vrući čaj i topli naš štednjak uvjeravasmo jedan drugoga, da su Crikvena, Varnjača i današnja naša upoznanka jama Varnjače savršeni predstavnici ljepote i umjetnosti naročitog stila Rožanskih Kukova, koji je sa ostalim stilovima velebitskih ljepota i umjetnina organski srođan kao i pet arhitektonskih redova klasične građevne vještine međusobno, a istog stila da je i naša tura toga dana i kao ljepota i kao doživljaj i kao umjetnost!...

S veselim poklicima pozdravismo Markova Vuju, kad je napokon i on, što smo sigurno i očekivali, živ i zdrav u 11 sati, dakle 2 i pol sata iza nas, zagrebao na vratima utočišta. Nije pokazao nikakve zlovolje prema nama, poeo je sve, što smo mu pružili, i odmah se izvalio pred štednjak. No skočivši dva tri puta, otresao je bezobzirno vodu i znoj s dlake svuda oko sebe, pa i po našim licima.

Prof. Dr. K. BOŠNJAK:

ZAGREB

IZ MOJIH SJEĆANJA NA CRNU GORU I NA CRNOGORCE

(Svrsetak)

Do triputa Bog pomaže, — veli narod, — a ta se ispunila i na nama. Kroz dvije gospodske, gostoljubive »kule«, upali mi treći dan u svete zidine jednako gostoljubivog samostana na izvoru Pive. Jer je prije nekoliko godina pogorio, vanjština mu je neugledna, istom se pridiže; ali zato nutrita crkve zapanjuje svojom ljepotom, svojim starinama od velike ne samo historijske, nego i umjetničke vrijednosti. Osobito su dragocjena unutarnja crkvena vrata, puna ornamentike, izvedene uloženom slonovom kosti. Sam samostan, kao i izvor Pive leže duboko uvaljeni među gorskim kosama. Od samostana do izvora ako je kakovih pet minuta. Piva izvire na dva »oka« i tu nosi izgled mirnog, gorskog jezera.

U samostanu svega dva monaha, koji nas dočekali raskriljenih ruku: Maksim Pavićević, arhimandrit iz Bjelopavlića, i Teofil Popović iz Pipera. Jedan i drugi mile duše. Prvi je već u godinama, ali unatoč tomu veoma pokretan, razgovorljiv, pun interesantnih historijskih uspomena. Drugi je više tih i čovjek od molitve. Ili je u crkvi ili sjedi pred crkvom ili je uz crkvu na grobu svoga sinovca, koji je kao mladić tragično svršio i tu je pokopan. Došao na svoju nesreću stricu u pohode i zaglavio na izvoru Pive, kada je skočio u vodu, da spasi dvije djevojke, koje su se utapljale. Mjesto spasenja utopilo se sve troje. Djevojke u smrtnom strahu grčevito ga obuhvatile i sa sobom povukle.

U samostanu smo i prenoćili, a koga interesira, reći će mu još, da su na menu-karti za večeru i za zajutratk bile fine pastrve iz Pive i kajmak, kakvog nigdje nismo kušali; manje ipak vrijedni od one iskrene ljubavi, kojom su nam bili nuđeni.

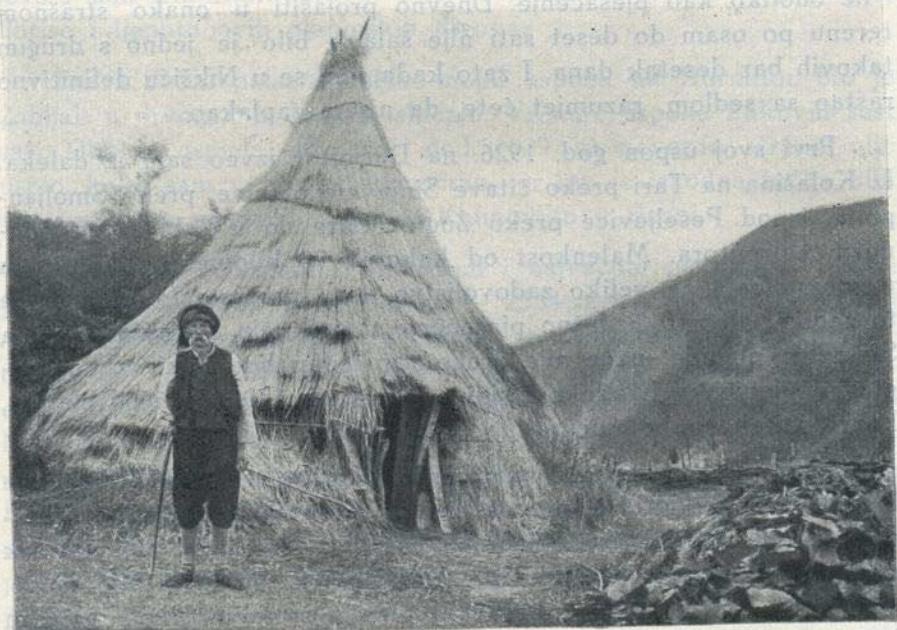
Ovomu gostoprимstvu imućnika stoji uporedo gostoprимstvo običnih Crnogoraca po katunima i savardacima: Draškovića i Boića pod Jablanovim vrhom u Katunu donjo-lipovskom, Jankovića pod Velikim Starcem u Katunu moračkom u Sinjavini planini, Radoševića pod Kučajevicom, Angjelića u Barama pod Pešeljevicom, Krsnica u Pašinoj vodi, Gjerkovića na Crepuljnoj poljani i Danilovića u Ališnici dolu pod samom glavicom Durmitora, kuda sam prolazio 1926. i 1927. u drugom društvu i drugim putovima, sam bez spomenutih drugova iz 1929.

Kako je Crna Gora većinom planinska zemlja, nema u njoj nikakovih željeznica, osim onaj komadićak od Vir Pazara do Bara. Sav se zato danas promet odvija na automobilima. Ceste su većim dijelom u dobrom stanju i ugodno se njima putuje. Auti i autobusi uvijek su puni, nekada i prepuni, slično onima našima za Trešnjevku u Zagrebu. Auti su u Crnoj Gori baš tako obični i skoro česti, kao i kod nas. Drugo se prevozilo i ne vidi. Dječurliji i mladjariji crnogorskoj on je kao kakova domaća životinja. Svi se oni oko njega ponešto razumiju, sví oni znaju, kada na stanicu stane, ispmagati šoferima u stotinu sitnih stvari. Za valjda malu »proviziju« oni im traže i dovode putnike i kada izadeš iz auta, ne možeš ih se tako lako otresti. Pitaju, kuda ćeš i da li već imaš auto; da, oni tu znaju jednog, koji baš tamo vozi, kuda si ti nakanio i baš nekako u tvoje vrijeme. Kažu ti i cijenu vožnje i prate te do šofera. U kratko mali i mladi agenti i mešetari.

Što sam rekao za ceste, ne mogu, ako bih i želio, ponoviti za hotele i gostonice po Crnoj Gori, ni one po gradovima, a da ni ne spominjem onih po manjim mjestima. Daleko su još od onog, što smo naučili nalaziti i tražiti u našim hotelima. Pogotovo velika je

nevolja sa onim mjestima, kuda i car pješice ide, gdje ih ima. Skoro da je bolje po selima, gdje ih u opće nema. Iznimku u svakom pogledu čine novi hotel na Cetinju, koji su 1926. dovršavali, ali im 1927. pogorio, pa mu ne znam imena, onda »Hotel Imperial« u Podgorici i donekle »Hotel Nikšić« u Nikšiću. Ali što mari? Tko voli, da se raji i uživa u prirodnim ljepotama Crne Gore, toga ne će smetati spomenute male neprilike.

Mene nisu smetale ni veće. Ne volim ni ja uprtnjače na ledima a i smeta me u botaničkom poslu, ali opet nisam zato zastao na pol puta. Cilj mi je bio uvijek isti: odjevani Durmitor. Dokle se je

SAVARDAK ISPOD MANASTIRA PIVE. Foto: Dr. R. Simonović

dalo autom, vozio sam se njime, do Kolašina, do Šavnika, a dalje junački naprijed što na konju, što pješke, kako je već teren dopuštao. Dok sam bio mlađi, zazirao sam od jahačeg konja, izgledalo mi nekako posramno i kao turisti i kao botaničaru da jašim. Ali došle godine, pa sram za tram i ja posljednja dva izleta u području Durmitora lijepo projašio, gdje se dalo. Ma baš gospodski, kako reče moj prijatelj zoolog. Njemu osobito imponiralo i razveseljavalo ga, kad bih ja onako gospodski sa visoka, sa konja naredivao svom pratiocu Radi: Daj beri ovu ili onu interesantniju biljku, koju je moje vrebajuće oko otkrilo u kršu ili kakovoj livadici. Eh, govorio bi on, sada vidim, što video nisam, da se i sa konja da

botanizirati. Ja bih se posmjehtnuo i mislio u sebi: Govori ti, što hoćeš, braco, ali meni je ovako i laglje i zgodnije i ljepše i ne ćeš me dobiti s konja dolje. I nisam se dao, dok poradi užasnog terena nisam morao ili dok nismo gdje stali. Moji suputnici, da odmore svoje noge, a ja da ih protegnem, verući se po kamenju oko njih i sakupljajući bilje. Govorili mi uostalom i priznavali moji i suputnici i supatnici, da dobro jašem i da se oni ne bi usudili ostati na konju na nekim vrletima, koje sam ja sa konjem svladavao, bilo uz bilo niz krševitu planinu. Bit će valjda, da mi je i to ostalo od djedova, koji su ovuda jašili, bugareći po komovima i kamenim stranama. Kako bilo da bilo, jedno stoji, da i jašenje zamara, ako i ne onoliko kao pješačenje. Dnevno projasiti u onako strašnom terenu po osam do deset sati nije šala, a bilo je jedno s drugim takovih bar desetak dana. I zato kada sam se u Nikšiću definitivno rastao sa sedlom, razumjet ćete, da nisam zaplakao.

Prvi svoj uspon god. 1926. na Durmitor izveo sam iz daleka. Iz Kolašina na Tari preko čitave Sinjavine planine, preko Smoljanpolja, ispod Pešeljevice preko Žugića Bara do u Žabljak na podnožju Durmitora. Malenkost od kakovih 70 kilometara, koju sam u znoju lica i na veliko zadovoljstvo nogu propješačio. Bilo mi je to zadnje, ali zato izdašno pješačenje u području Durmitora. Sama Sinjavina planina inače nije drugo van jedan botanički vrt, nepregledne planinske livade u visini od kakovih 1500 do 1600 metara. Pravi užitak za botaničara!

Jednu sam tek brigu imao prije svog polaza preko Sinjavine iz Kolašina. Čuknuo ja, da još ima po Sinjavini odmetnika. Zabri nuo se tim više, što su odmetnici baš par dana pred moj dolazak ubili kod Podgorice liječnika dr. Martinovića. No to bi bilo sjajno, mišljah ja, da se s njima negdje u planini sretнем. Svoju bojazan kažem žandarmerijskom majoru u Kolašinu — našem čovjeku Ličaninu — s kojim sam se upoznao u gostionici. U malom mjestu ljudi se brzo upoznaju. Kad me ču, on se od srca nasmija. — Ne bojte se ništa, profesore, — reče. — Istina, još se dvojica, trojica odmetnika potucaju ovuda po planinama i mi za njih znamo, samo teško ih je uhvatiti, jer imaju svoje jatake, koji im dojavljaju svako naše kretanje, ali ti ne će na vas. Po svojim ljudima sigurno su oni već čuli za vas, i kuda ćete i po kakovom poslu, i znadu, da se kod vas ne bi za mnogo pomogli. Takove, kakov ste vi, puštaju oni na miru i vrebaju na masnije zalogaje, recimo na priliku na poštanski auto s novcima.

Ja se ponešto ako i ne posve umirio, ali i naučio, da mi profesori ni kod crnogorskih odmetnika nismo baš na najboljem glasu

i ugledu. Međutim, kako major reče, nisam doživio te časti, da se s njima sastanem ni tada, ni ikada poslije, i moram ovdje za umirenje svakom putniku u Crnu Goru i njene planine konstatirati, da je u ovim krajevima osobna sigurnost potpuna.

Drugi moj uspon na Durmitor god. 1927. u društvu sa V. Novakom, također pasioniranim fotografom iz Zagreba, uslijedio je iz Šavnika preko Pružinskoga brda na Ivicu pa Gornjom Bukovicom i preko Paštine vode u Žabljak. Ova tura mnogo je kraća od prve, nije tako kao ona botanički interesantna, ali zato pruža tamo od Gornje Bukovice kolosalno divan pogled na Ranisavu planinu lijevo i sam Durmitor upravo. Oko ne može da se zamori gledajući obrise i ljepotu ovih planinskih divova.

Prava dakle polazna točka mojih uspona na Durmitor bio je Žabljak u prvom i u drugom slučaju. Vrijeme uspona kakovih šest sati. Oba su uspjela, dok treći god. 1929. sa sjeverne strane nije uspio, kako sam već prije spomenuo, jer mu je ishodna točka bila od Durmitora predaleko, čak u Kalinoviku u Bosni.

Narod zove Durmitor vilinskom i najvećom planinom. Punim pravom! I po visini svoga masiva — 2534 m nad morem — i po svojoj rastegnutosti on to jest. Gledan iz Žabljaka prikazuje se gledaocu upravo grandiozno i imponirajući. Lijevo Savin Kuk, Medjed, Šljeme i Begova Brda, desno Soje, Crvena greda, Veliki Štulac i Mali Štulac, sve vrhovi od preko 2200 m, savili se na kilometre amfiteatralno oko najvećeg durmitorskog ispona Bobotova Kuka, kao silni vazali oko još silnjeg i moćnijeg vladara, dok svi zajedno daju sliku jednog ogromnog kratera, koji se u sebe urušio na Žabljacku stranu. Tko voli turistiku i teške, pa i vrtoglave uspone, neka dođe ovamo i Durmitor će ga po želji, a i preko nje poslužiti. Osobitu još draž i ljepotu podaju Durmitoru brojna planinska jezera, prava »morska oka«: Barno jezero, Crno jezero, Zmijino jezero, Škrčko jezero. Ovamo vas dakle fotografi amateri, da ispucate sve svoje ploče i posramljeni ponesete kući tek neznatan dijelak onih krasota, s kojima Durmitor na vas čeka.

Na najvišem Durmitorovu vrhuncu zove narod jednu pećinu Ćirovom pećinom. O postanju ovoga imena kazivao mi moj pratić Marko Krstać ovo: Bio lovac po imenu Ćiro i ubijao po Durmitoru divokoze. I tako mu se po nesreći zgodi, da ubije i jednu, koju je dojila Durmitorska vila. Poradi toga vila prokune Ćira sa željom, da ubije svoga sina. Ovo mu se uskoro i dogodi. Sin, koji je s ocem pošao u lov, prividi se u magli Ćiru kao divokoza. Smjeri i ubije sina. Odatle onoj pećini ime Ćirova pećina.

I ako mi se pod pero natiskuje još mnogo toga o Durmitoru, Crnoj Gori i Crnogorcima, red mi je da svršim. Ne mogu ipak završiti, da ne doviknem nešto onima, kojih se tiče. Crna Gora preplena je planinskih krasota, a Durmitor je njezin dragulj, alem-kamen neprocjenjivi. Ljudi našeg modernog doba uz druge sportove osobito gaje turistiku. Za ljetnih mjeseci razidu se poput mravih na stotine hiljada njih po svim evropskim planinama. Kao drugi i turizam je internacionalni sport, koji ne poznaje državnih granica. Turiste tjera naprijed i preko domovinskih granica žudnja za uviđek novim i novim krajevima i dojmovima. Alpe i druge velike evropske planine već su tako reći prekopali i u svaki im ponor i kutić zavirili, na svaki vrh im svoju nogu stavili. Postalo im to svagdanje, i rijeka turista počinje u najnovije doba skretati i u naše krajeve. Za sada doduše drže se u većini našeg mora, Hrvatskog i Dalmatinskog Primorja, ali po neki zalaze već i u unutrašnjost. Nije nego tek nekoliko fotografija zagrebačkih turista, snimljenih na Durmitoru, izašlo početkom god. 1927. u njemačkim ilustrovanim časopisima i ja sam već u kolovozu iste godine našao dvoje Berlinčana u Žabljaku, gdje se spremaju na Durmitor. Uz malo propagande provrvit će Crna Gora, posebice područje Durmitora, turistima. Prije ipak treba da su ispunjena i izrađena dva nužna preduvjeta: automobilske ceste i planinarske kuće uređene onako, kako to traže evropski turisti.

Što se posebice tiče Durmitora, automobilska cesta iz Šavniku u Žabljak već je u izgradnji nekoliko godina i treba ju ipak jednom dovršiti. Za hotel u Žabljaku i planinarske kuće ne bi bilo tako teško. Kamena i drveta ima na samom mjestu dosta. Hotel ne mora biti luksuriozan i ne znam kako skupo opremljen, ali mora biti udoban i čist. Sve to ne bi tražilo velikih troškova. Za prvi čas dostajala bi i jedna planinarska kuća ili na Crijepuljnoj poljani ispod Kobilje glave ili u Dobrom Dolu. Novac uložen u ove gradnje nosio bi mnogostrukе kamate. Govorio sam tako i činovnicima općine u Žabljaku i upozorio ih na velike koristi, koje bi općina imala, primi li sama u svojoj režiji u svoje ruke izgradnju hotela i planinarskih kuća. Ne mogu nego isto i ovdje ponoviti sa istom opomenom, neka paze, da ih ne preteče strani kapital i pobere vrhnje.

Ovlažem pero i zatvaram oči, dok mi se sjećanjem kao u kaleidoskopu nižu čarobne slike, sve jedna krasnija i grandioznija od druge. Duša mi se njima zanosi i u srcu rasplamsava i bukti stara žudnja i ljubav za Crnom Gorom, junačkim Crnogorcima i njihovim opjevanim, nebotičnim planinama.

PLITVIČKA JEZERA

Kutiću moj, ti mojih svjedoče težnja,
spomen mi čuvaj, kad ne budem više!

Dr. Janeček, Labudovac.

Dr. Janečeka nema više! Njegove riječi, koje je dao isklesati u mramornu ploču u spiljskom perivoju dobra Labudovca na Plitvičkim Jezerima, odaju veliku ljubav prema prirodnim krasotama naših bajnih Plitvičkih Jezera!

Kad je pokojni Dr. Janeček došao u Hrvatsku 1879. godine, kao profesor kemije na sveučilište u Zagrebu, bila mu je prva briga, da nauči hrvatski jezik te da se upozna sa prirodnim krasotama naše domovine. Čitao je već o ljepotama Plitvičkih Jezera, koja su do 1878. god. bila pristupačna vrlo primitivnim, a mjestimice prestrmim putovima, pa je odlučio, da posjeti i razgleda to, kako reče, »prirodno čudo«! Odlučio je 1893. godine poći na Jezera na ljetovanje, pa vrativši se, ushićen prirodnim krasotama, pozvao je neke svoje poznanike i prijatelje prirode k sebi na prijateljsku večeru. Od njih spominjemo: Ivana viteza Trnskoga, E. pl. Dursta, dr. Frana Kuralta, L. pl. Horvata i nedavno preminulog Dr. Hinkovića. Kada se društвance malo razigralo rumenim vincem »s naših gorica«, izađe kućedomaćin pok. dr. Janeček s predlogom, da bi nazočni utemjili Društvo, kojemu bi bila zadaća, da do onda divlju prirodu, nepristupačna Plitvička Jezera, uredi i učini pristupačnima i stranome svijetu. Ovaj je predlog sa velikim ushitom primljen, te bude povjerenog pok. dr. Janečeku i L. Horvatu, da sastave društvena pravila, a društvo se prozvalo »Društvo za uređenje i poljepšavanje Plitvičkih Jezera i okolice u Hrvatskoj, sa sjedištem u Zagrebu«.

Pravila je privremeni odbor podnio bio na potvrdu tadanjoj kr. zem. vlasti, koja ih je rješenjem od 20. listopada 1893. u cijelosti potvrdila, čime je bio omogućen rad na Plitvicama. U prvoj glavnoj skupštini održanoj dne 21. prosinca 1893. izabrani su u upravni odbor predsjednikom L. grof Pejačević, I. potpredsjednikom Dr. Janeček, II. potpredsjednikom M. grof Kulmer, nadzornikom Stj. pl. Miletić, blagajnikom A. Katkić, tajnikom L. pl. Horvat. Od toga dana nastala je nova era za Plitvička Jezera, jer su ista ovim društвom zadobila stalnog čuvara i propagatora za što veći posjet turista, a zadaća je društvu napose, da riječju i činom u svako doba i svakom zgodom podupire uređenje Plitvičkih Jezera i njihove okolice, da ondje stvori ljetilište i lječilište u velikom stilu, da se i veliki svijet upozna s njihovim krasotama.

Dr. Janeček je naglasio, da prva briga novoga društva ima da bude, da se podigne za udobnost putnika i turista jedno lijepo sklo-

nište, jer do tada su bila Plitvička Jezera sasma nepristupačna i bez većeg konačišta. Turistička kuća i bivše Devčićeve konačište bijahu tako neugledne i nepodesne zgrade za prijem većeg broja putnika, da se tada nije moglo ni pomisliti na propagandu u većem stilu. Zato je društву bila prva briga, da na Jezerima podigne jedan hotel, u kome bi putnici našli onu udobnost, na koju su naučni u drugim hotelima takovih gorskih ljetovališta. Potporom kr. zem. vlade od 30.000 forinti, kao i doznakom besplatne građe pristupilo se gradnji hotela prema nacrtima arh. Dryaka, dočim su se članovi društva lično mjenbeno obvezali dobivši mjenbeni zajam kod Prve hrvatske štedionice u Zagrebu u iznosu od 40.000 forinti i tom glavnicom od 70.000 for. započeta je bila gradnja hotela 1894., a dovršena 1896. godine, kada je na vrlo svečan način predan prometu. Društveni su članovi sami doprinosili u fond za izgradnju putova i mostića, tako je pok. vjesnik Trnski dao na svoj račun izvesti put oko Prošća i podigao vrelo »Trnski«, a na brdo Stubicu dao je u serpentinama izvesti put, s koga je krasan vidik na okolišne gore. Trgovac karlovački Lukšić izveo je put na Medvedjak, odakle je krasan vidik na sva gornja Jezera, a trgovac zagrebački Leskovac dao je izvesti na svoj trošak lijepi most nad srednjim vodopadom kod Labudovca. Tajnik društva Levin Horvat boravio je na Jezerima mjesec i po te je osnovao i dao izvesti put između Kozjaka i Gradinskog Jezera i uredio onaj prekrasni kraj oko Galovca prozvavši ga Centralnim Parkom.

Dr. Janeček dao je izvesti cijeli obalni put oko donjih Jezera, sadanji put Kraljice Marije. Tim su putem otvorena nova čudesna na Plitvicama, jer je šetnja oko Milanovca, do Novakovićeva broda tako impozantna, da je očarala i svjetske putnike, koji su kao turisti prošli cijelu Švicarsku, ali takve prirodne ljepote nisu nigdje makar u sličnoj formaciji vidjeli. Na poticaj dr. Janečeka društvo je nabavilo svu silu crnogorice i svu golet pošumilo tako, da je danas oko hotela te oko Labudovca i gornjih Jezera prekrasan perivoj. Nabavilo je i čamce, uredilo prevoz, kupalište, i tim radom postala su Plitvička Jezera jedno od naših najljepših i najinteresantnijih »narodnih parkova«. U visini od 639 m. između Prošćanskog Jezera, Ciginovca i Okrugljaka leži dobro »Labudovac«. Ovaj platô bio je prije 1890. godine močvaran, izložen čestim i jakim poplavama, koje su stvarale prediodiĉke sad uske sad široke slapove prema Jezeru Okrugljaku, dok Ciginovac nije imao redovitog pritoka već jedino kod visokog vodostaja. Ovaj kompleks kupio je pomenute godine senjski trgovac Devčić, po kome se kasnije taj posjed nazvao »Devčićevac«. Pok. Devčić je ovaj kompleks kanalizirao tako, da je jednim kanalom omogućio pritok vode iz Prošćanskog Jezera u

Ciginovac, dok je drugi kanal vodio razdvojivši se jednim krakom u njegovu novo sagrađenu pilanu te dalje u jezerce Bakinovac, a drugim krakom u Okrugljak, i tako su nastala četiri nova slapa, od kojih jedan pada u Ciginovac, Okrugljak i Bakinovac, a drugi iz Ciginovca u Okrugljak. Iza Devčićeve smrti nudali su nasljednici njegov posjed na prodaju »Društvu za uređenje Plitvičkih Jezera«, koje nije imalo toliko kapitala, da bi moglo nabaviti takav kompleks, pa je nagovorilo potpredsjednika dr. Janečka, neka bi on kupio taj posjed. Nakon oduljeg oklijevanja konačno se odlučio da nabavi taj posjed, koji je smjesta stao uređivati, sagradivši nove zgrade, posadio gajić od crnogorice, izbetonirao veliki dio glavnog kanala prema pilani i velikom slapu Bakinovac, a, što je glavno, učinio je pristupačnim te uredio velikim marom i ukusom, a znatnim troškom ispod platoa svojega posjeda na obali Okrugljaka divan perivoj sa slikovitim spiljama, slapovima, mostićima, silazima i bujnom vegetacijom, te se može reći, da je taj dio najinteresantniji na Plitvičkim Jezerima. Kao starac od 80 godina završio je taj velikim troškom skopčani 28-godišnji rad, koji je u ratnim godinama bio prekinut. Prije tri godine slučajno je naišao u jednoj stjeni na vrlo tjesan otvor, koji vodi u prekrasnu spilju od nekoliko velebnih dvorana, obilnih najrazličitijim oblicima najčistije sige, bijele poput alabastera. Ova nova otkrivena spilja providena je tada željeznim ulaznim vratima, pa će biti javnosti pristupačna, čim bude uvedena električna rasvjeta. Naum pok. dr. Janečka, da pretvori pilanu u električnu centralu za rasvjetu svoga posjeda, perivoja, spilja i slapova kao i za pogon premještene pilane na drugo prikladnije mjesto, ostao je neizveden, jer pokojnik nije mogao ishoditi oblasnu dozvolu.

Pok. Dr. Janeček snovao je, da se sadanji doljni perivoj podzemnim hodnikom spoji sa obalom Ciginovca i njegovim krasnim spiljama. Onaj dio Labudovačkog platoa, koji se drži obale Ciginovca, šupao je i pun što stalaktivnih, što sedrenih spilja, jer se onuda kroz bezbroj godina za vrijeme poplava sipala voda iz Prošćanskog Jezera u Ciginovac, te je cijedenjem gradila spilje. Na platou se vrlo lijepo opaža, dokle siže teren tih novo otkrivenih spilja. Proširenjem dolnjeg perivoja i električnim osvjetljenjem stvoriti će se na Jezerima upravo bajni i raskošni »spiljski park«!

Kako je pok. dr. Janeček zavolio tu prirodnu ljepotu, vidi se iz toga njegova dugogodišnjeg rada, jer je uložio mnogo i mnogo novaca u uređenje putova i podizanje stepenica i mostića, da taj prirodni biser učini pristupačnim, da se i drugi bez muke može diviti tim prirodnim krasotama. Dao je uklesati u mramor ovaj slavospjev: »Oj krasote, div-divote! Da li san ste ili priča iz kraljevstva drugih bića? Ushitom mi grud se diže, čutim, da sam Bogu bliže!«

GLAVNE SKUPŠTINE PODRUŽNICA HPD-A

HPD podružnica »Papuk« u Virovitici

držala je 19. I. 1930. 2. redovitu glavnu godišnju skupštinu. Predsjednik g. Božidar Zgaga u pozdravnom se govoru osvrće na prošlogodišnji rad uprave u korist društva. Tajnik g. Antun Ježabek u svom izvješću ističe, da je sada minula treća godina planinarskog rada u Virovitici, a druga godina opstanka HPD-a podružnice »Papuk«, koju su u početku prošle godine zadesila dva neugodna slučaja; zahvalio se na časti odbornika g. A. Peisker, jedan od osnivača planinarstva u Virovitici, a odboru su otkazane društvene prostorije, pa nije mogao držati redovitih sastanaka, dok nije našao novi stan. Radostan je pojav znatan porast društvenih članova: koncem g. 1928. podružnica je brojila 39, a sada 65 članova, te je društvu pristupilo 26 novih članova, što je za Viroviticu vrlo lijepi broj i jasan dokaz, da ovde ima shvaćanja za planinarstvo. Od toga su 44 muška člana, 20 ženskih i član podmlatka. Za novi udobni stan, koji je iznajmljen u zajednici sa »Lovačkim udruženjem« i »Udruženjem trgovaca« u hotelu Engel, nabavljen je namještaj, slike, geografske karte, knjige i dr. u vrijednosti od Din 2.130. Tajnik toplo preporučuje članovima, da se pretplate na društveno ilustrirano glasilo »Hrvatski Planinar«, u kojem suraduju naši ponajbolji planinari. Prošla godina nije doduše bila obilna skupnim izletima, ali je zato bilo više pojedinačnih izleta, osobito u zimsko vrijeme. Naši su članovi posjetili Jankovac, Stupčenicu, Trešnjevicu, Voćin, Papuk, Veliku, Garić grad, trojica cijelu Dalmaciju; nadalje u Sloveniji Kranjsku Goru, Stol, Bled, Vintgar, a dvojica okolicu Hamburga i Münchena u Njemačkoj. Na tim je izletima sudjelovalo 65 članova, i to 47 muških i 18 ženskih. Izleta bi bilo mnogo više, da su povoljne željezničke veze, osobito prema Jankovcu, Papuku, Daruvaru i Pakracu. Za Jankovac i Papuk obećala je tvrtka Guttmann uvesti na nedjelje i blagdane ljetne izletničke vlakove sve do Slatinskog Drenovca, što će dobro doći članovima »Papuka«. Velik je uspjeh imalo lijepo predavanje, što ga je 6. I. o. g. držao prd oko 700 slušalaca predavač g. prof. Stahuljak, začasni član i odbornik HPD-a srednjice, i to općenito o planinarstvu, a zatim o Plitvičkim Jezerima uz prikazivanje krasnih diapositiva. Poslije predavanja razvila se živahna društvena veselica sa pjesmom i plesom. Ta lijepa priredba bijaše vanredan događaj za Viroviticu. Iz izvješća blagajnika, g. Mladena Doplera, izlazi, da je društvo imalo u g. 1929. primitaka: Din 4.429.24 i isto toliko izdataka, od kojih je pripalo srednjici za $\frac{1}{3}$ članarine i za saldo računa Din 1992.80. Čista imovina g. 1928. Din 1.792.80; a u g. 1929. Din 2.749.44, prema tomu je dobit u g. 1929. Din 956.64. Tajničko i blagajničko izvješće primljeno je jednoglasno. U ime revizionog odbora predlaže g. Z. Plevnik odrešnicu, što se jednoglasno prima. Na to je izabran ovaj novi odbor: predsjednik Božidar Zgaga, potpredsjednik Lovro Bakotić, tajnik Antun Ježabek, blagajnik Mladen Dopler; odbornici: Luka Pavelić, Antun Španić, August Peisker, Roko Pavoković; revizori: Gregor Feliks, Sirmaj Ferdinand, Ljubić Mirko. Predsjednik g. Zgaga zahvaljuje u ime cijelog odbora na povjerenju, poziva članove na rad i izriče želju i nadu, da u trećoj godini društvo dobije dvostruki broj članova, što skupština prima sa pljeskom i klicanjem: Živio predsjednik.

HPD podružnica »Risnjak« u Delnicama

držala je glavnu godišnju skupštinu 15. II. o. g. u prostorijama gostionice Slavka Račkoga. Predsjednik privremenog odbora g. dr. Vilim Tausani u pozdravnom se govoru osvrće na dosadanji rad podružnice i ističe, da je ona doduše već pred četiri godine osnovana, ali kako se pravila nisu sve do g. 1927. u redu

podnijela vlastima na potvrdu, to je ova uslijedila tek u g. 1928., pa je stoga ova skupština zapravo prva redovita godišnja skupština HPD-a podružnice »Risnjak« u Delnicama. Društvo je sada po svim pravilima osnovano, živi i broji lijep broj članova, te je dapače lani po broju članova od 45 podružnica HPD-a stajalo na 10. mjestu, a sada povećanim brojem članova (86) стоји možda i na 9. mjestu. Dužnost je skupštine, da izabere odbor, koji će povesti rad gotovo sasvim iz nova, jer dosadašnji uspjesi društva mogu se računati u materijalne, dok moralnih gotovo i nema, ako se ide iz gledišta cilja, koji je društvu po pravilima namijenjen. Da se povede taj rad, — koji je ne samo koristan po društvu, već i po okolicu, mjesto i uopće koristan za razvitak lijepih svojstava u pojedinaca — potrebno je da se izabere odbor, koji će nositi ne samo čast i naslov, već agilno vršiti i dužnost, koja mu je pravilima dodijeljena. Takav odbor mora biti i jedna cjelina, koja ima podjedno i svrhu dobrog vodstva, kraj kojega društvo treba da pokaže i dobrih moralnih uspjeha. Predsjednik zahvaljuje na lijepom odzivu na ovu skupštinu i primjećuje, da bi to mogao biti prvi ozbiljan korak društva u bolji razvitak, koji on od srca želi, jer bi to bilo na korist i društvu i pojedinim članovima, a glavno moralna dobit cijelog mesta i okolice. — Potom je tajnik i z. blagajnika g. Stjepan Petranović čitao opširan izvještaj, a nadzorni odbor gg. ing. Drago Kajfeš i Vlado Žagar izjavljuju, da su blagajničke knjige i računi u redu pronađeni, pa predlažu odrešnicu odboru i blagajniku. Skupština prima jednoglasno izvještaje i daje odrešnicu privremenom odboru. Nato je na predlog g. B. Burića per acclimationem izabran ovaj odbor: predsjednik Dr. Vilim Tausani, potpredsjednik Dra-gutin Jelinek, tajnik i blagajnik Stjepan Petranović; odbornici: Petar Pleše, Muvrin Ivan, Žagar Vlado; nadzorni odbor: Dr. Ante Stipanić, ing. Drag. Kajfeš i Ante Žauhar. — Predsjednik zahvaljuje na povjerenju, koje će upravni odbor nastojati da opravda uspešnim radom.

HPD podružnica »Rujnik« u Novom

držala je glavnu godišnju skupštinu 25. III. o. g. u prostorijama Narodne čitaonice u prisluču od 17 članova. Nakon pozdravnog govora predsjednika g. Stjepana Tomašića izvješćuje tajnica gdje Hanicki o osnutku društva, koje postoji od 17. svibnja g. 1929. U početku bio je malen broj članova, pa je sav njihov rad sastojao u tom, da prikupe što više članova, da se tako društvo podigne i može uzdržati. Do jeseni je uspjelo društvo povećati, pa pošto je ponovo izabran isti privremeni odbor, odlučilo se poći na zajedničke izlete. Ali poradi lošeg vremena u prošloj jeseni i zimi ta se osnova nije mogla izvesti; tek je maloj skupini društvenih članova uspjelo 13. X. pr. g. poći na Plitvička Jezera. Izvještaj tajnika, blagajnika i nadzornog odbora primljen je na znanje. Nato je ponovo izabran ovaj odbor: predsjednik Stjepan Tomašić, potpredsjednik Stanislav Hanicki, blagajnik Antun Mažuranić, tajnik Anica Hanicki, zamjenik blagajnika Danica Dasović; odbornici: ing. Josip Topličan, Izabela Ježić i ing. Miroslav Ježić; nadzorni odbor: Dr. Andrija Šerman i Petar Ježić. Predsjednik zahvaljuje na povjerenju.

HPD podružnica »Učka« u Kastvu

držala je 25. III. o. g. u Sv. Mateju gl. skupštinu u prisluču od oko 70 lica i to prema stvorenom zaključku, da se skupštine i sastanci drže uvijek u kojem drugom mjestu Kastavštine, jer ima članova sa cijelog područja. Predsjednik g. dr. Marijan Tomašić pozdravlja prisutne članove i napose goste, prijatelje »Učke« i izvješćuje, da je »Učka« odmah na vijest o smrti istarskog narodnog radnika dra. Matke Luginje poslala brzovjavo saučešće obitelji, što skupština prima s poklikom: Slava! — Nato tajnik g. Ante Trinajstić izvješćuje o osnutku

i radu »Učke« u prošloj godini. Osnovana je tek u julu g. 1929. a već je 11. augusta priredila veliku manifestaciju na izvoru Rječine, gdje je svojim sredstvima podigla solidan prelazni most. »Učka« je nadalje predala molbu općini Kastavskoj radi iskorisćivanja nove pecine (spilje) u Zametu, pa kako je zastupstvo u načelu primilo tu molbu, to će se sklopiti ugovor u dogovoru sa središnjicom. — Koncem g. 1929. nije se priredilo većih skupnih izleta radi nevremena, ali su manje skupine članova bile na Obruču, Grobniku i Učki i obližnjim mjestima. Tajnik nagašava suradnju »Učke« s najbližom posestrim HPD podružnicom »Velebit« na Sušaku, koja je pohodila Kastav u listopadu. U g. 1930. snju se izleti na Obruč, izvor Rječine, Učku, Sisol i na druge planine; ima se markirati najkraći put preko Kastavštine na Obruč i uzdržavati prelazni most na izvoru Rječine. — Po blagajničkom izvještaju »Učka« je imala u g. 1929.-30. do skupštine prihoda D 4.282.50, a rashoda D 3.598, pa je stanje blagajne na dan skupštine sa D 684.50. Međutim »Učka« duguje još za prelazni most, pa će taj dug uskoro namiriti. Pošto je g. Niko Pletenac podnio izvještaj nadzornog odbora, izglasala je skupština razrešnicu upravnem i nadzornom odboru. Kod izbora jednoglasno je izabran ovaj odbor: predsjednik dr. Marijan Tomašić, tajnik Ante Trinajstić, blagajnik Karlavaris Ferdo; odbornici: Anton Srdoč, Adolf Hvala, Marija Kalčić, Anton Marčelja, dr. Kajeta Dabović; nadzorni odbor: Anton Saršon, Niko Pletenac, Josip Frlan. Iza toga održao je vrlo poučno i popularno predavanje g. prof. Jakov Jakac o »našem kršu i nekim njegovim tipičnim pojavama«. Svi su prisutni pažljivo saslušali predavanje, koje je trajalo oko jedan sat, pa su na koncu predavača nagradili pljeskom, a predsjednik dr. Tomašić usrdno mu se zahvalio i preporučio se i za buduće. Po skupštini razvila se zabavica i ugodan razgovor.

HPD podružnica »Martinšćak« u Karlovcu

držala je 28. III. o. g. svoju 5. redovitu glavnu skupštinu, koja je protekla u najboljem redu. U ime središnjice bio je prisutan njezin delegat g. prof. V. Stahuljak. Nakon pozdravnog govora predsjednika g. Balaša, koji je u glavnom ocrtao rad upravnog odbora i pozvao članstvo na što aktivniju saradnju, gosp. Stahuljak pozdravlja skupštinu u ime središnjice i zahvaljuje ponovo na doznavci od D 7.000 matici HPD-a za gradnju kuća i skloništa prema zaključku prošle 4. red. gl. skupštine. Tajnik g. Eugen Herrenstein u svom izvješću ističe ove činjenice; odbor je održao osam sjednica, a podružnica 4 članska sastanka i tri predavanja.. Broj članova iznosi 131. Dvojica članova upravnog odbora zahvalili su se na ovoj dužnosti, pa je upravni odbor sastojao od tri lica, a blagajnička dužnost je toga radi bila povjerena opet tajniku. Poziva članstvo na što užu suradnju s odborom i na pretplatu društvenog glasila »Hrvatski Planinar«, koji sada s brojnim ilustracijama sa hrvatskih planina izlazi umjesto u 10 u 12 brojeva uz dosadašnju pretplatu od Din 50. Ovaj se izvještaj prima na znanje. — Potom čita tajnik blagajnički izvještaj i ističe, da je imovinsko stanje podružnice povoljno. Stanje kod prošle 4. red. skupštine: Din 7.199.50; primici na članarini, upisnini, iskaznicama i dr. Din 8.183.59, ukupno Din 15.383.09; izdaci na tiskanicama, doznaka matici (Din 4.300), troškovi predavanja i dr. Din 8.990.57, te saldo blagajne 28. III. o. g. iznosi Din 6.392.52. Fond za gradnju planinarskih kuća i skloništa iznosio je kod 4. red. glav. skupštine Din 2.830, k tomu primici na markacima i kamatima Din 1.062.67, ukupno Din 3.892.67; od toga doznačeno matici Din 2.700, pa ostaje stanje fonda: Din 1.192.67. — Putna blagajna ostala je netaknuta i porasla je samo za kamate, te iznosi Din 5.078.33. — Prema tomu iznosi ukupna imovina podružnice Din 12.603.52. Ovaj se izvještaj također prima na znanje, kao i izvještaj nadzornog odbora. Nakon toga predsjednik u ime upravnog odbora predlaže gg. ing. Zlatka Satlera i Roberta Spitzera za nove članove odbora na mjesto dvojice, koji su se

zahvalili na dužnosti, pa skupština prihvata taj predlog. Kod eventualija na predlog predsjednikov i nakon obrazloženja blagajnikova o stanju društvene imovine i potrebama podružnice za tekuću godinu glavna skupština zaključuje, da se matici HPD-a doznači opet iznos od Din 4.000 u korist fonda za gradnju kuća i skloništa, i da se ovaj iznos upotrebi po mogućnosti kod gradnje planinarske kuće na Risnjaku. Na predlog tajnikov ima se uspostaviti putna blagajna i pozvati članstvo na upis u ovu sekciju. Podružnica je odmah prema zaključku glavne skupštine doznačila središnjici HPD-a iznos od Din 4.000 za gradnju planinarskih kuća i skloništa.

HPD podružnica »Mosor« u Splitu

držala je 3. IV. o. g. glavnu godišnju skupštinu u prisluču od oko 100 članova. Predsjednik g. prof. M. Girometta nakon pozdravne riječi, u kojoj je uzveličao planinarstvo i srdačno zahvalio aktivnome članstvu za njegovo plemenito nastojanje i altruistički rad oko unapređenja sela i planine, pozvao je članove, da prije prelaza na dnevni red po planinarskoj tradiciji upute od srca k srcu smjerne ozdrave svom oblubljenom Kralju, našto se dvoranom prolamao trokratni poklik: Živjelo Nj. V. Kralj Aleksandar!

Nakon toga podnio je opširan izvještaj o radu podružnice u g. 1929. S ponosom ističe, da su članovi kroz čitavu godinu predano i s uspjehom djelovali ne samo na podružcu turistike, već i na onima prosvjete, pošumljivanja, unapređenja sela, populariziranja i očuvanja prirodnih ljepota, pa čak i na kari-tativnom polju. Naš je sport bio prema tome sport tijela, duše, srca i istinskoga rodoljublja.

Broj članova »Mosora« iznosio je koncem g. 1929. oko 400, od kojih otpada preko 150 na aktivno članstvo. Premda su u društvu zastupani svi staleži, vladala je ipak među članovima vazda uzorna sloga, skladna disciplina i iskreno drugarstvo, odlike, koje su plod ljubavi prema uzvišenim idealima planinarstva, koje ne sastoji samio u svladavanju visina i strmina, već i u gajenju bratstva, društvenosti, jednakosti i uzajamnog poštivanja.

Turistička sekcija priredila je 58 izleta, i to 40 jednodnevnih, 9 dvodnevnih, 4 trodnevne i 5 višednevnih, pa se pri tom prevalilo 1500 km i sudjelovalo oko 730 članova i gostiju. Usponi su se izveli na ove planine: Kozjak, Mosor, Opor, Biokovo, Velebit, Moseć, Svilaja, Hrebljina, Vitorog i dr. U ljetno doba nekoliko se članova uspelo na Triglav, Rax i Grossglockner. Na tim su izletima srdačno i gostoljubivo primljeni u Imotskome, Makarskoj, Gospicu, Zagrebu, Bolu, Blacima (Brač), Livnu, Glamoču, nadalje u Kraljevom lovačkom dvoru na Vitoragu, a ugodno ih je iznenadilo viteško gostoprimstvo naših gorštaka. Svima izriče srdačnu hvalu!

Prosvjetna sekcija priredila je 21 predavanje iz turistike, geografije, geomorfologije, biologije i higijene. Predavači su bili: Dr. Smiljana Antunović-Mikačić, Dr. Petković, inž. Marki, prof. Girometta, Dr. Rubić, Dr. Ercegović. U svrhu propagiranja planinarstva pisali su članovi i članice opise izleta i stručne članke za »Hrv. Planinar«, »Geografski Vjesnik«, Jugoslavenski Turizam, »Novo Doba«, »Jadr. Poštu«, »Novosti«, »Svijet« i dr. U društvenoj je nakladi tiskana odlična radnja »Zdravlje i planina« iz pera Dr. S. Antunović-Mikačić, pak »Vranjača« i »Mosor« od prof. Giromette, dok je drug dr. Rubić izdao dvije naučne radnje: »Ispaše na Biokovi« i »Gravitacija Splita«. U pripremi je velika orografska karta Mosora i Kozjaka, koja će se smjestiti u čekaonici drž. kolodvora.

Društvo je držalo nekoliko seoskih zborova u syrhu, da nešto doprineše unapređenju sela.

U promicanju prometa stranaca društvo je sudjelovalo u više navrata na način, što je strance susretljivo primalo kao goste na društvenim izletima i priredivalo njima u počast željene izlete; tako članovima Alpen-Vereina, njemačkim sveučilištarcima pod vodstvom prof. dra. Grimpea, članovima bratskog »Planinarskog društva za Bosnu i Hercegovinu«, članovima njem. autokluba, višim oficirima engleske ratne mornarice, poljskom ornitologu dr. Natropu i njem. biologu prof. Gruberu.

Šumska sekcija priredila je u svrhu propagande za pošumljenje goleti dva šumska dana s predavanjima, na kojima se isticala važnost šume za gospodarstvo, zdravlje i estetiku sela. Pored toga na izletima se davala uputa seljacima, da čuvaju šumsko raslinje, i ujedno im se predočivala silna šteta od podržavanja koza. Inicijativom i o trošku šumske vlasti u Splitu zasadeno je više desetaka hiljada borića okolo Ljuvača na Mosoru tako, da će se ta mosorska oaza za par godina zeleniti i time svijetu zorno pokazati, da se ljubavlju i marom može i najlući krš pošumiti. Predsjednik svesrdno zahvaljuje spomenutoj šumskoj vlasti na toj plemenitoj pomoći.

Speleološka (spiljska) sekcija može svoj rad da zapiše blistavim slovima u društvene analе, na čemu ide zasluga druga Radu Mikačića, koji je stručnim uređenjem pećine Vranjače mnogo doprinio i unapređenju jednoga od najsiromašnjih sela dalmatinske Zagore. Kod tih radnja društvo su obdarili bogatim doprinosima državne i samoupravne vlasti te građanstvo grada Splita. Svima, a ponajprije banskoj upravi i općini Klisa izriče predsjednik svesrdnu zahvalnost.

Sekcija za gradnju planinarskog doma na Mosoru može već sada da s ponosom gleda na plod svoga ne baš lakoga rada. Gotovi su čvrsti temelji i zidovi malone do krova, koji sada treba podići, pa ima nade, da će se dom moći još ove godine otvoriti. Treba priznati, da su poteškoće gradnje na takvim teško pristupačnim visinama veoma velike i prema tomu troškovi ogromni, ali se odbor nuda, da će planinarska životnost i ustrajnost sve to prebroditi, a uz pomoć državnih vlasti, ponajprije ministarstva trgovine i industrije, ministra narodnog zdravlja, kr. Banske uprave i HPD-a središnjice, kojima izriče hvalu za dosadašnju pomoći. Osim toga pohvalnom susretljivošću bana Primorske banovine društvu je povjerena lugarnica na Uzničkoj kosi na Mosoru, koja je nato uređena i opskrbljena planinarskim patrepštinama.

Karitativna sekcija pod vodstvom dične drugarice Vinke Bulić nadarila je prošle zime stotinjak siromašnih zagorskih obitelji, razdijelivši 1000 kg pure (kukuruznog kruha), 500 kg brašna, 250 kg pirinča i 44 kg šećera, a o Božiću pribavila je nekolicini siročadi odjeću i rubeninu.

Sekcija za markacije označila je više desetaka km planinarskih putova na Mosoru i do pećine Vranjače. Pored toga popravljen je nogostup iz Gornjeg Sitna na Ljuvač i probijen i zazidan udoban kolni put od Kotlenice do Vranjače.

Foto-sekcija bila je vrlo aktivna i snimila više stotina motiva s Mosora, Biokova, Svilaje, Dinare, Krke, Vranjače i dr. i priopćila veći broj snimaka u »Hrv. Planinaru«, »Svjetu«, »Jug. Turizmu«, »Novostima« i u stranim listovima. Društvo je izdalo 1500 dopisnika u svrhu popularizovanja prirodnih ljepota Dalmacije. Fotosekcija sudjelovala je s lijepim brojem snimaka na nedavnoj izložbi planinarskih fotografija u Zagrebačkom Zboru.

Zabavna sekcija priredila je u siječnju vanredno uspjelu i brojno posjećenu veselicu u korist gradnje planinarskog doma na Mosoru, a u veljaći je sa glazbenom sekcijom sudjelovala na veselici posestrime »Biokovo« u Makarskoj, što ju je ova priredila u korist gradnje planinarske kuće na Biokovu. Na koncu izvještaja predsjednik je srdačno zahvalio svima, koji su bilo kako potpmogli rad »Mosora«, napose uredništvima »Novog Doba« i »Jadranske Pošte«, koji su najspremije uvrštavali planinarske članke i vijesti. — Blagajnik g. Mirko Macciedo prikazao je detaljni izvještaj o finansijskom poslovanju i stanju blagajne: Fond gradnje iznosio je na početku god. 1929. Din. 107.192.95, a koncem godine Din. 185.170.15; povisio se za Din. 64.321.70. Ostali aktivni računi iznosili su Din. 13.655.50, a od tih članarina Din. 6.057.50. Kako su sve sekcije bile vrlo aktivne, razumljivo je, da je njihov rad bio skopčan sa jakim novčanim žrtvama. Unatoč tomu malone svi su izdaci pokriti vlastitim prihodima bez zaduživanja kod trećih lica. Tokom godine ubrano je na članarini Din. 27.972. Od toga pokriti su u prvom redu izdaci za prevozna sredstva kod izleta, svečanosti i propagandu, za upravu, markacije, kao i za fond foto-sekcije i dr. Ti izdaci iznose ukupno Din. 20.731.94. Za uređenje Vranjače izdano je Din. 25.835, u koju je svrhu na mlodarima unišlo Din. 8.549. Vranjača će se sama rentirati, jer je već do sada lijepo posjećena od Splićana i stranaca, što njezine ljepote i zaslužuju. U g. 1929. isplaćena je graditelju Marku Vukeliću za planiranje i pripremne radnje kod gradnje doma na Ljuvaču svota od Din. 26.750. Akcija za potpomoaganje stanovnika oskudnih krajeva donijela je Din. 10.939.50, a isplaćeno je Din. 10.378, pa raspoloživa svota u tu svrhu iznosi Din. 561.50. Izvještaj je primljen s odobravanjem i staroj upravi podijeljena razrješnica.

Na predlog druga Roka Celegina izabran je per acclamationem ovaj odbor: Predsjednik prof. U. Girometta, potpredsjednici: dr. Mihovil Abramić i dr. Ulikse Stanger, tajnik Albert Seitz; odbornici: dr. Smiljana Antunović-Mikačić, dr. S. Giunio, dr. Ivo Rubić, Panto Krekić; nadzorni odbor: Šimun Ivanko, Emidije Bognolo i Ante Margetić. Foto-sekcija: pročelnik: kap. Ivo Gattin; turistička sekcija: Rudolf Marchi; prosvjetna sekcija: dr. Ante Ercegović; karikativna sekcija: Vinka Bulić; šumska sekcija: Ivan Drašić, šumar i S. I. Sinovčić; speleološka sekcija: Stojko Mikačić; sekcija za markacije: Rinald Ragonelli; sekcija za gradnju: ing. Bančić, ing. E. Marchi, Ivo Reić, Rade Mikačić.

Predsjednik zahvaljuje u ime svoje i u ime drugova na povjerenju, naglasujući, da će nova uprava raditi još jačim elanom u korist planinarstva. Uz topnu preporku članstvu na složnost, disciplinu i odanost HPD-u i u nadi, da će »Mosor« u i buduće naići na razumijevanje i potporu kod nadležnih faktora pozivlje drugove, da sa skupštine upute planinarski pozdrav g. banu dr. I. Tartagli, što se prihvata trokratnim poklikom »Zdravo«, zaključuje ovu skupštinu, koja je vjerno ogledalo požrtvovnog i dobrotvornog rada splitskih planinara, koji zaista mogu da služe kao primjer drugim članovima HPD-a.

HPD podružnica »Biokovo« u Makarskoj

držala je 19. IV. o. g. glavnu godišnju skupštinu. Predsjednik g. ing. I. Oraš pozdravlja članove sa željom, da u buduće budu još aktivniji, pa ističe, kako ovo društvo zapravo postoji nepuna 3 mjeseca; pa ako se tomu doda rad privremenog odbora od 8 mjeseci, valja priznati, da je društvo s uspjehom radilo ne samo na polju planinarstva, nego i u smjeru unapređenja prometa stranaca. Osim propagandističkih članaka, što su inicijativom ove podružnice izišli u »Hrv. Planinaru«, »Geografskom Vjesniku«, »Gebirgsfreundu«, »Jugosl. Turizmu«, »Novom Doba«, »Jadr. Pošti«, valja naglasiti, da je zaslugom »Biokova« snimljeno oko 400 m filma

iz Makarske i sa Biokova. Taj film je vrlo dobro uspio te se sada pokazuje po raznim mjestima u Njemačkoj, a takav film podoban je, da u svijetu napravi veću propagandu nego sve one brošure i prospekti, koji se na hiljade razašilju po inozemstvu uz ogromne troškove. Ali na žalost u Makarskoj ima ljudi, koji ne će da razumiju važnost planinarstva te u raznim prigodama nastoje, da ometu uspješan rad društva.

Što se tiče gradnje planinarske kuće na Biokovu, glavna je zapreka u tom, što nema dovoljno novca. Društvo je uputilo molbe za potporu na razne nadležne strane, pa je dosad stigao nepovoljan odgovor od Banske uprave u Zagrebu, da ne daje potpore planinarskim društvima van svoga teritorija. Ako budu ostale molbe povoljno riješene (Ministarstvo trgovine i industrije, Banska uprava u Splitu i HPD središnjica u Zagrebu), skupila bi se polovica potrebne svote za gradnju, s kojom bi se još ove godine moglo započeti gradenje, a do godine bi se sabrala svota potrebna za dovršenje zgrade. Općina Makarska je u svoj godišnji proračun uvrstila u tu svrhu Din. 10.000 s time, da će u slučaju potrebe do godine opet toliko dati. Nadalje je općinsko vijeće jednoglasno zaključilo, da se društvu ustipi potrebno zemljište od 1000 m² površine u vlasnost, pa kako je taj zaključak odobrila kr. banska uprava, može se sada pristupiti konačnom uknjiženju na ime društva.

Na Biokovu je društvo provelo potrebne markacije, o čemu javljamo na drugom mjestu. Državne lugarske kuće na Biokovu dale su na intervenciju društva popraviti državne vlasti, od kojih je ujedno isposlovana dozvola, da planinari mogu u njima dobiti zaklon i konak.

U prošloj godini priredena su dva predavanja, i to o prednostima planinarstva i o znamenitostima Biokova. Predsjednik spominje tragičnu nesreću austr. planinara R. Lana iz Beča, koji je na Biokovu 2. VIII. 1929. zaglavio, pa ističe, da je tom prigodom »Biokovo« pokazalo svoju drugarsku svijest u punom smislu riječi.

Društvo je imalo krajem godine 62 člana, i to 49 muških i 13 ženskih. Društvenih izleta bilo je 17, i to 14 jednodnevnih, 1 dvodnevni i 2 trodnevna sa 160 učesnika.

Na koncu predsjednik zahvaljuje članovima na suradnji i poziva ih, da u buduće još većim marom i požrtvovanjem nastoje oko unapređenja planinarstva, da se tako postigne cilj društva, naime jak kadar zdravih, žilavih ljudi, čvrstih karaktera, prožetih istinskim rodoljubljen i ljubavlju prema prirodi, jer spoznajom prirode dolazi se do istine, a penjanjem po planini i svladavanjem teških zapreka stvaraju se čelični karakteri i zdrava tjelesa, kakvih naša otadžbina u punoj mjeri i treba. U to ime predsjednik poziva članove, da kliknu ljubljenom našem kralju tri puta planinarski »Zdravo«, što su svi prisutni s oduševljenim klicanjem prihvatali.

Prema izvještaju blagajnika društvena blagajna iskazuje saldo od Din. 850. Na predlog nadzornog odbora staroj se upravi jednoglavno podjeljuje odrešnica. Nato je izabran ovaj odbor: Predsjednik Artur Marcjell, potpredsjednik ing. Igo Oraš, tajnik Antun Hašek, blagajnik Robert Radovanović; odbornici: Jure Beroš, Nada Mastrović, Olga Cvitanović, Ida Weiss; nadzorni odbor: dr. Kleme Puharić, Petar Rončić i Nikola Smoldlaka.

U pitanju izgradnje tennis-igrališta, za koju je općina odobrila pripomoć od Din. 3000, dok bi izgradnja stajala oko Din. 10.000, prihvaćen je jednoglavno predlog druga P. Rončića, da je društvo voljno preuzeti organizaciju takove sekcije uz uvjet, da općina igralište izgradi na svoj trošak.

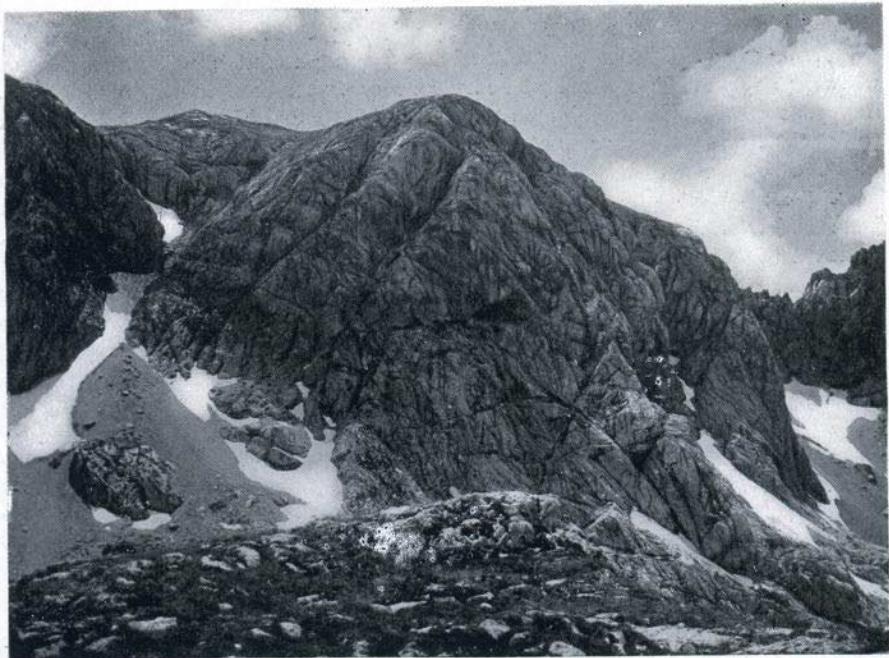

Foto: V. Novak

DURMITOR: SAVIN KUK.

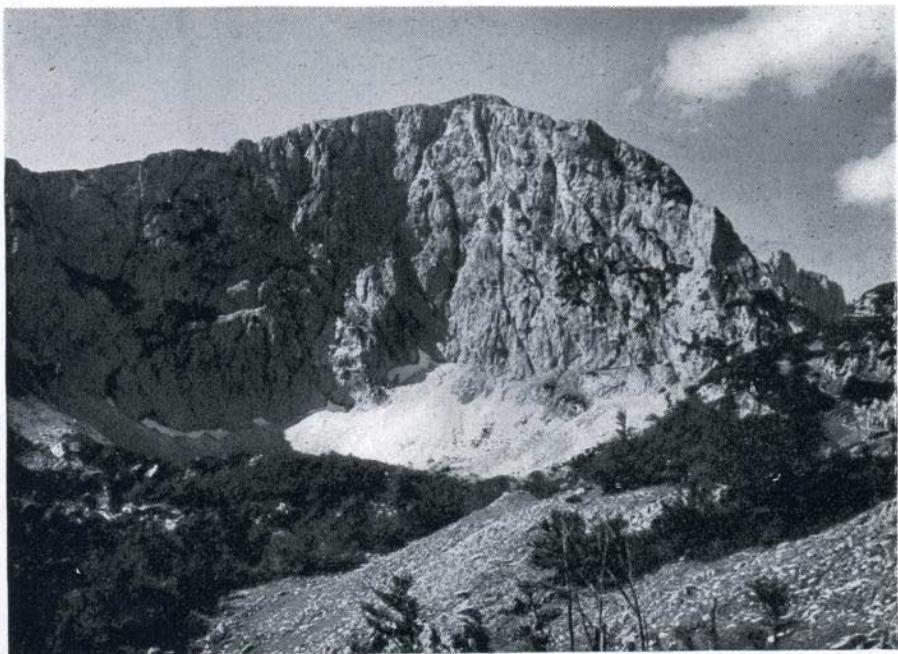
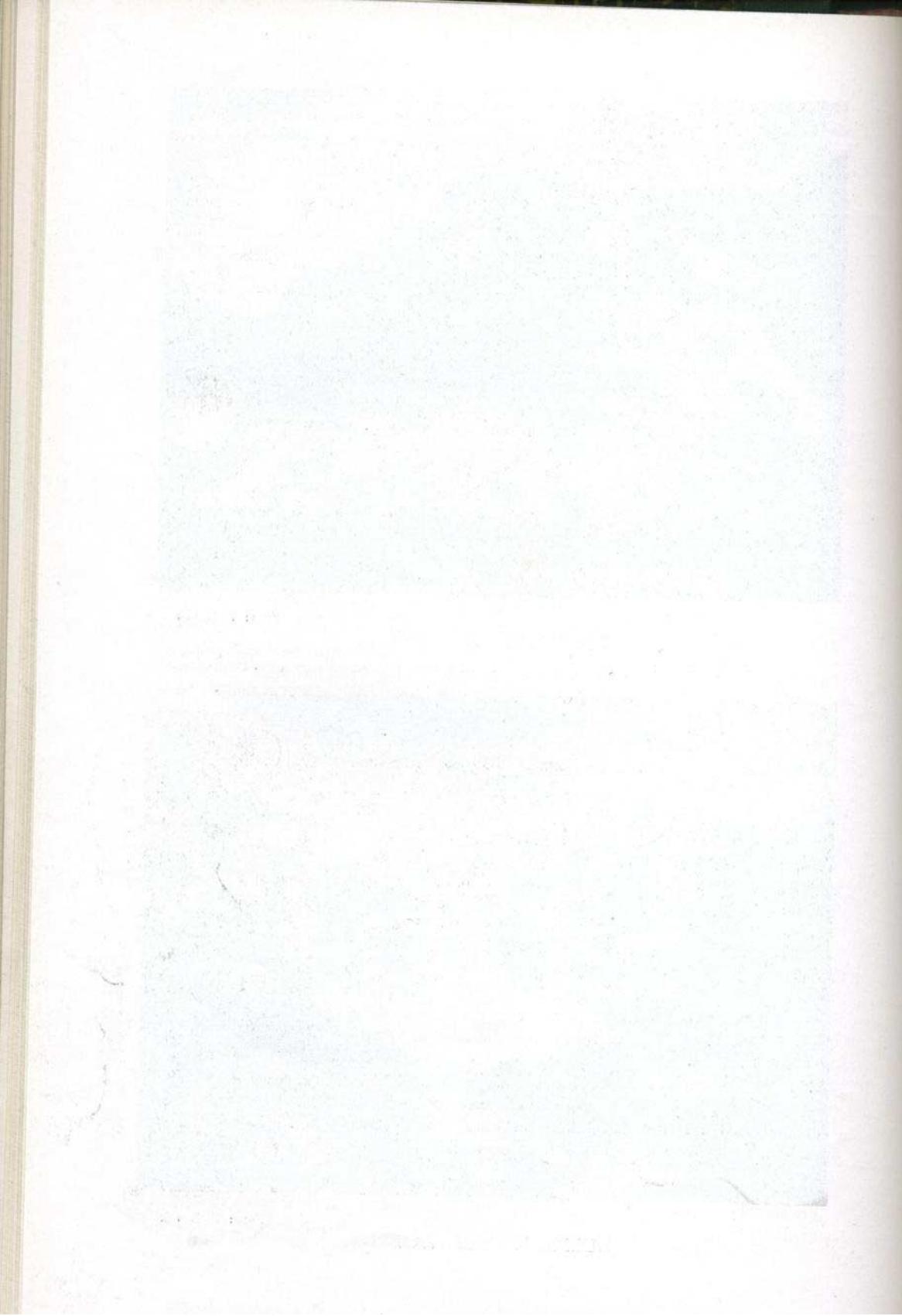

Foto: V. Novak

DURMITOR: BEGOVA BRDA.

HPD podružnica »Runolist« u Lokvama

držala je dne 21. IV. o. g. VIII. redovitu glavnu skupštinu. Predsjednik g. Marijan Mačnar spominje, da su lani bile nesređene prilike s obzirom na planinarsku kuću u Gornjem Jelenju poradi dugog postupka sa prenosom kuće na HPD središnjicu. Sada se napokon taj prenos obavlja te ima nade, da će se ta neugodna situacija doskora riješiti, da se kuća može urediti za boravak planinara. Iz tajničkog izvještaja izlazi, da je u prošloj godini bilo poduzeto 26 izleta, od kojih su bili važniji: na Crni Vrh u Istri, Belu Stenu kraj Risnjaka, Veliki Pliš, Tuhović, Levurdicu, Glavicu, Risnjak, Koprivenac. Osim toga je predsjednik sa članom središnjice g. P. Halavanjom izveo izlet na Senjsko Bilo i Sjeverni Velebit i obišao planinarsku kolibu braće Krajač na Rujicama, Jadičevu Plan, Lumbardu, Oltare, Markov Kuk, Krajačevu kuću na Zavižanu, Vučjak, Gornji i Veliki Zavižan, Rošijevu kolibu u Rožanskim Kukovima, Pasarićev Kuk, Novotnijev Kuk, Lubenska Vrata, Vratački Kuk, Mali Rajinac, Jezera, Krasno—Švičko jezero—Otočac—Vrhovine. Za svu je godinu predviđeno dalje putovanje od Rožanskih Kukova do Alana i kroz cijeli Srednji Velebit do Kubusa nad Karlobagom.

Važan je događaj u životu podružnice otvorene planinarske kuće na Gornjem Jelenju (882 m), koje je na svečan način obavljeno na Duhove 19. V. 1929. Izim središnjice, koja je bila zastupana sa 63 člana, prisustvovali su predstavnik Slovenskog planinskog društva g. M. Hrovatin i delegati podružnica »Velebita« sa Sušaka, »Ivančice« iz Ivanca, »Gvozda« iz Siska, »Bila« iz Koprivnice, »Martinčaka« iz Karlovca, »Snežnika« iz Krasice i »Kleka« iz Ogulinia, pa izaslanici zagrebačke oblasne samouprave (Dr. Z. Prebeg) i zagrebačke trgovacko-obrtnice komore (Dr. Lunaček). Proslavu je upotpunila glazbena sekcija naše podružnice.

U godini 1929. pristupila 4 člana, a istupilo 7; prema tome stanje članstva: 19. U god. 1929. bio je prihod D 1791.75; rashod D 1012.25; porast imovine D 778.50.

HPD podružnica »Gvozd« u Sisku

držala je 27. IV. o. g. 4. redovitu godišnju glavnu skupštinu. Predsjednik g. Viktor Borovečki u pozdravnom govoru predlaže, da se odašalje poklonstvena depeša Nj. V. Kralju, što skupština oduševljeno prihvata. Razlaže neugodnosti, koje je društvo krivnjom bivšeg tajnika Brkića imalo, pa prikazuje rad društva u minuloj godini. Društvo je imalo 132 člana, sagradilo piramidu i paviljon na Viktorovcu, priredilo 12 izleta, na kojima su sudjelovala 72 člana. Blagajna je imala D 33.367.10 primitka i D 20.637.60 izdataka. S obzirom na aferu bivšeg tajnika cijeli odbor predaje ostavku, a na to na predlog predsjednika i nakon dogovora članova prof. Kožarić preuzima funkciju, da provede izbor novog odbora. Rezultat je ovaj: Predsjednik Viktor Borovečki, tajnik Slavko Zadrović, blagajnik Josip Novak, gradski činovnik; odbornici: gdica Anka Lulić, Milan Adamek, Vjekoslav Pelc, prof. Josip Kožarić i Vlado Zulehner; nadzorni odbor: Dr. Mijo Zdunić, Josipa Gojmerac i Ivan Igrčić. Predsjednik u ime odbora zahvaljuje na povjerenju i predlaže proračun za g. 1930.: potrebe D 7648.94, za koju svatu ima pokriće, a u njoj je i dugovina središnjici, koja će biti potpuno podmirena. Nato glavna skupština isključuje dosadašnjeg tajnika Đuru Brkića iz društva, jer se je ogriješio o § 4. društvenih pravila.

HPD podružnica »Jelenc« u Gerovu

držala je 27. IV. o. g. redovitu godišnju skupštinu pod predsjedanjem g. V. Klepca, pom. kapetana d. pl., koji nakon pozdravnog govora izvješćuje, da je pravila podružnice odobrila kr. Banska uprava Dravske banovine u Ljubljani (27. III. 1930. br. 610.). Nato se prešlo na izbor stalnog odbora, te skupština jednoglasno bira ovaj odbor: predsjednik Vojko Klepac, tajnik Antun Ožbolt, blagajnik Antun Janeš, odbornici: Stjepan Janeš i Blaž Pajnić.

Na članarini je uplaćeno D 525, pa se od te svote prema pravilima ima poslati središnjici Din 141.60. Na predlog predsjednikov podružnica ima se preplatiti na društveno glasilo »Hrv. Planinar«. Isto tako na predlog predsjednikov društvo će se obratiti vlastelinu g. dru. Kalmanu Ghyczy u Čabru radi popravka ili izgradnje kuće na Lascu pod Risnjakom za uporabu planinara, pa da isti vlastelin pristupi društvu kao utemeljitelj. U g. 1920. imale bi se izvesti ove markacije putova: iz Lividrage i iz Smrekove drage na Jelenc, nadalje iz Lasca preko Srebrnih vrata po starom Frankopanskom putu do Snježnika (1506 m) i Međuvrha.

HPD podružnica »Bilogora« u Bjelovaru

držala je 28. IV. o. g. svoju glavnu godišnju skupštinu, u kojoj je nakon pozdrava predsjednika g. prof. A. Medura tajnik g. R. Berghofer izvijestio o radu podružnice u prošloj godini: oglašeno i izvedeno je više zajedničkih izleta, na Markovićev mlin sa 38 članova, nadalje na Sljeme, Kalnik, Oštrc, Kapelu i nekoliko njih u Paulovac, dok su pojedinci bili na izletima po cijeloj državi.

Bratskoj podružnici »Ivančici« u Ivancu dana je potpora od D 500 za podignuće željezne piramide na Ivančici. Blagajnik izvješćuje, da je podružnica imala u g. 1929. primitka (s prenosom iz g. 1928. D 4.623.50) D 11.797, od toga članarina D 5.050 i brutto prihod zabave D 1.988.50, a izdataka D 4.683.75, te ostaje u blagajni D 7.113.25. Izvještaj blagajnikov kao i onaj nadzornog odbora uzima se s odobravanjem na znanje. Kod izbora novog odbora drug Forner predlaže, da ostane isti odbor, što skupština jednoglasno prihvata, na što predsjednik zahvaljuje na povjerenju. Kod eventualija predsjednik predlaže, da se »Braći Hrvatskog Zmaja« u Zagrebu pošalje D 1000 u svrhu popravka Ozaljgrada, u kojem će se urediti prostorije za veći broj izletnika, a time se koristi našoj planinarskoj ideji. Skupština to prima s odobravanjem. Prvi izlet ove godine priredit će se u nedaleku šumu Mišinac.

HPD podružnica »Orjen« u Dubrovniku

držala je 3. V. o. g. svoju 2. redovitu glavnu skupštinu u prisluću od 32 člana. Predsjednik upravnog odbora g. dr. Duro Orlić pozdravlja prisutne, osvrće se na postignute rezultate, naglašuje zasluge gg. Kusijanovića i Panya za uspjeh djelovanja, ističe najbolje izglede, da se za naše planine zainteresuju ne samo planinari iz naše zemlje, već brojni stranci, u čemu naročito naglašuje uspjeh skis-sekcijske. Tajnik g. Pany izvješćuje o razvitku podružnice: krajem god. 1928. imala je 22 člana, tokom god. 1929. pristupilo 65, a istupilo 6, te je krajem godine bilo svega 81, a u god. 1930. je broj članova prešao 100. Preplatnika na društveno glasilo bilo je 15. Izleta je bilo 14 sa 164 učesnika, a preveljeno puta oko 3300 km., i to na Orjen, Vlasnicu, Snježnicu, Močiljsku pećinu, Vučji Zub, Boračko jezero, Hum, Bjelašicu. Ukinućem popusta na željeznici za pojedinačnu vožnju nastale su nemale potekloće, jer kod manjih podružnica je nemoguće sakupiti 10 izletnika. Međutim Savez planinarskih društava Jugoslavije, u kojem

se nalazi HPD središnjica sa svojim podružnicama, poduzeo je korake, da se uspostave željezničke pogodnosti. Središnjica je odobrila za god. 1929., da se doprinos od D 20 po članu zadrži kao olakšica za gradnju kuće na Orjenu. — Prema izvještaju blagajnika g. Soltara podružnica je imala do 30. IV. 1930. prihoda: D 13.135.15, a isto toliko rashoda (središnjici isplaćeno tokom g. 1929. D 4.449.15). Za 30. IV. iskazana imovina D 4.536. Oba su izvještaja primljena jednoglasno.

Upravni odbor popunjuje se ovako: Predsjednik Dr. Duro Orlić, potpredsjednik Miho Kusijanović, tajnik Đuro Pany, blagajnik Kazimir Šarić; odbornici: Dr. Rudolf Löwy, Dr. Frano Dabrović, Josip Soltar, Ivo Kolić. Predsjednik zahvaljuje na izboru i povjerenju.

Potom g. Pany kao pročelnik skije sekcije izvješćuje o njezinom uspješnom radu: izvela je 5 izleta sa 34 učesnika u glavnom u propagandne svrhe, a osim toga dva skijaška uspona na Orjen, da se ispita teren. Tako su prvi skijaški uspon na Orjen izveli 24. I. o. g. članovi gg. Meixner i Pany, a 14. II. taj je uspon ponovljen uz sudjelovanje Dra. Lipovčaka, predsjednika ZZSP, kojom su zgodom gg. Meixner i Pany dobili počasne znakove Podsavaca kao priznanje za svoj pionirski rad. Ako se ove godine izgradi zasnovana kuća na Orjenu, nema sumnje, da će se do godine povećati broj skijaša. — Na to g. Kusijanović ističe, da Dubrovačka okolica obiluje spiljama, i prikazuje rad prije osnutka ove podružnice i spominje, kako neki izvan društva nastoje oko osnutka posebnog društva za znanstveno istraživanje spilja. Na to se razvila rasprava o tome predmetu i skupština zaključuje, da će planinari podupirati svaki rad, koji vodi cilju, ali da se do daljega ostaje u okviru naše podružnice, pa da se sakupe podaci o što većem broju spilja i nastavi izdavanje posebnih radnja o spiljama Dubrovačke okolice. (Doskora izlazi u »Hrv. Planinaru« nova radnja g. M. Kusijanovića »Debeli Pećina kod Dubrovnik a« sa nacrtom i 4 ilustracije. Ur.)

O gradnji planinarske kuće na Orjenu izvješćuje g. Pany: U prosincu prošle godine upriličen je izlet na Orjen uz sudjelovanje nadležnog Trebinjskog drž. geometra, koji je snimio gradilište sa oko 850 m². Molba za to erarsko zemljište predana je s preporukom sreskog načelstva u Trebinju Banskoj upravi na Cetinju, gdje je stavljeno u izgled povoljno rješenje. Ujedno je Baska uprava zamoljena za potporu od D 20.000, a jednak je iznos obećalo HPD matica u Zagrebu kao beskamatni zajam. Odbor predlaže skupštini, da se ta prva planinarska kuća u našoj banovini prozove »Aleksandrov dom«, što se jednoglasno prima i upravi povjerava, da sve provede.

Izriče se zahvala onima, koji su obećali poduprijeti gradnju planinarske kuće na Orjenu: i to gg. Anton Stanoš nabavkom željeza za vrata i prozore, Luka mark. Bona izradbom vrata i prozora u tramvajskoj remizi, Ivo Kisić besplatnom vožnjom materijala teretnim autom na Orjen, Jadransko šumsko d. d. u Risnu prevozom materijala uz snižene cijene i poklonom drva za uredaj kuće, Ugar šumska industrija d. d. i Krivaja šumska industrija d. d. u Gružu poklonom dasaka za betonske radnje, Doršner Vilim i Frano, građevni poduzetnici suradnjom oko izrade planova kuće.

Na predlog g. Panya u pomanjkanju posebne podjele podružnice u sekciji povjerava se briga oko istraživanja spilja g. M. Kusijanoviću, a g. Tothu, fotografu, briga oko fotografskog rada, kojima se za dosadašnji rad izriče zahvala. Predsjednik zaključuje skupštinu s nadom, da će slijedeća pokazati još veći napredak u radu »Orjena.«

DRUŠTVENE VIJESTI

GLAVNA REDOVITA 56. GODIŠNJA SKUPŠTINA HRVATSKOG PLANINARSKOG DRUŠTVA SREDIŠNICE U ZAGREBU saziva se za četvrtak, dne 12. lipnja t. g. u pol 9 sati na večer u prostorijama društva »Hrvatska Žena«, Patačićkina ulica (Martićeva 6) sa običajnim dnevnim redom, izvještajem o prošlogodišnjem radu i popunjnjem odbora. Predlozi članova imadu se barem 8 dana prije glavne skupštine pismeno javiti središnjem upravnom odboru H. P. D-a, Dolac br. 1.

PONOVNA AKCIJA »SAVEZA PLANINARSKIH DRUŠTAVA JUGOSLAVIJE« ZA USPOSTAVU ŽELJEZNIČKE POGODNOSTI. Da je ukinuće trokratne željezničke 50% pogodnosti za pojedinačna putovanja težak udarac za sva savezna društva, a napose za njihove podružnice, vidi se iz činjenice, što se sa svih stranajavljaju glasovi i pozivi, da se što hitnije poradi oko uspostave ove ili njoj slične pogodnosti. Općenita je konstatacija, da je sada kod planinarskih podružnica, koje većinom imaju razmjerno malen broj članova, upravo onemogućeno priređivanje planinarskih izleta, jer se kod njih nikako ne može sakupiti grupa od 10 izletnika za izlet u istom smjeru, i na veću daljinu. Podjedno se već sada primjećuje opadanje planinarskog putovanja na željeznicama, na kojima su prošlog proljeća po nedjeljama i blagdanima bili puni vagoni planinara, osobito u onim vlakovima, koji kreću prema moru i Sloveniji, a sada su planinari u njima rijetki gosti. Tako trpe štetu u prvom redu turistički krajevi, koji na taj način imaju znatno manji posjet stranaca i potom manju privredu. Stoga su se predstavnici saveznih planinarskih društava Jugoslavije 12. i 13. V. ponovo sastali u Beogradu, da kod nadležnih ministarstva zamole uspostavu željezničke pogodnosti i pospieše rješenje opširno obrazložene predstavke, koju je njima »Savez planinarskih društava Jugoslavije« predao nakon prvoga posjeta u ožujku ove godine.

MARKACIJE I PUTOVI NA BIOKOVU. Prošle je godine naša radina podružnica »Biokovo« u Makarskoj pod vodstvom predsjednika g. ing. Oraša provela markacije puta od Makarske na vrh Vošca, a odavde do lugarske kuće Lokva; nadalje na Štropac i dalje sve do Velikog Brda. — Ove je godine njezin program rada vrlo opširan, jer želi udovoljiti zahtjevima brojnog posjeta stranih turista, koji svakako žele doći na najviši vrh Biokova, t. j. na Sv. Juru (1762 m), do koga je pristup danas bez vodiča nemoguć poradi pomanjkanja oputnice i markacija. Više se puta dogodilo, da su na toj gori dobri turisti zalutali i da su se samo slučajno i uz silne napore mogli spasiti. (Na pr. lanjske godine potpredsjednik austrijskog »Gebirgsverein«-a g. Landl i dr. Voigt iz Dresdена spasili su se nakon 5-satnog lutanja). Stoga je hitno potrebno, da se od markiranog puta ispod Malog Troglava probije i markira put na Veliki Troglav i odavde na Sv. Juru. Druga je takva potreba — markacija od Velikog Brda na vrh Šibenika (1463 m) i povratka na Bast s jedne strane, pa iz Basta na Kuranik (1551 m) i Sv. Iliju (1640 m) s druge strane. Na taj način bit će markirane najvažnije točke na Biokovu, koje će se tako otvoriti planinarima iz bliza i daleka. Sada je prijeka potreba, da se blizu Vošca po osnovi makarske podružnice »Biokovo« što prije podigne prikladna planinarska kuća.

OMLADINSKA SEKCIJA HPD središnjice imala je 8. IV. o. g. svoj glavni godišnji sastanak, na kojem su pročelnik A. Glad i tajnik D. Mihajlović izvijestili o radu u prošloj godini. Taj se u glavnom sastojao u organizaciji, u priređivanju sastanaka, od kojih se držalo 45, i zajedničkih izleta, njih 24 na broj, nadalje u markiranju planinarskih putova i sudjelovanju na skijaškim utakmicama. Po tom je prihvaćen novi pravilnik i stvoren zaključak, da se u krilu sekcijske osnove

glazbeni zbor. Zatim je izabran ovaj novi odbor: pročelnik Antun Glad, zamjenik pročelnika Drago Mihajlović, tajnik Josip Levak, izletnički izvjestitelj Branko Rutzner, blagajnik Valter Jankovsky, referent glazbenog zbora Drago Brahm. Začasnim članom sekcijske izabrana je odbornik g. V. Zenz, koji je zaslužan za osnutek sekcijske.

NOVE SPILJE NA PLITVIČKIM JEZERIMA. Sada se uređuju nove spilje na Plitvičkim Jezerima, što ih je još g. 1928. otkrio šum. inspektor g. ing. Ante Premužić. One su pravi spiljski biseri, pa će biti, kad se doskora izgrade udobni prilazi, nove Plitvičke atrakcije i senzacije prvoga reda. To su podzemne spilje Golubnjače i bivše Crne Pećine. U Crnoj Pećini — kako sada g. A. P. javlja u »Jut. Listu« (18. V.) — našao je prekrasan po prirodi vjerno izrađen ženski lik sa velom lebdeće vile, i to u tamnoj stijeni od poput snijega bijele sige. U toj spilji ima i jezerce od 4 m dubine, u koje se slijeva mali izvor, što izbija povrh jezerca, a iz ovoga otječe potočić, koji tvori slap od 3,50 m visine, ponire i opet u spilji izbija, tvoreći slapiće. Zaključna dvorana spilje okrugla je sa 11 m promjera i 12 m visine. Stijene, strop i pod dvorane bogato su urešeni prekrasnim sigama, najljepši su ukraši ženski lik Vile Jezerkinje, veliki baldahin od dugih i prozirnih zastora i ogroman debeo stup na ulazu u dvoranu u obliku kineske pagode. U spilji Golubnjači ima više dvorana, od kojih su najljepše Velika dvorana, Dvorana rogova i Mramorna dvorana, dok je četvrta Biserna dvorana napravljena u obliku maštana iz priča Tisuću i jedne noći. Bogatstvom spiljskog detalja ona se uspješno natječe sa najvećim poznatim svjetskim spiljama. Sada se te spilje pomnivo uređuju, da se mogu otvoriti u oči glavne Plitvičke sezone.

NA VISOČICI. Naša podružnica »Visočica« u Gospicu, priredila je dne 24. i 25. V. zajednički izlet na Visočicu, gdje će 29. lipnja proslaviti jednogodišnjicu otvorenja »Gojtanova doma«. Pozivaju se članovi središnjice i podružnica, da što ćešće uzlaze na Visočicu i da nastoje potaknuti drugove, kako bi u skupinama od 10 planinara (uz sadašnju željezničku pogodnost) posjećivali drugove u Gospicu i Visočicu, koja je najljepša gora u Južnom Velebitu, a lani je na njoj podignuta udobna planinarska kuća. Početkom svibnja bila je na njoj dosta snijega, premda je okolo već sve prolistalo. Na Uskrs su varaždinski planinari braća Leitneri, posjetili Visočicu i planinare u Gospicu.

NOVU SLOVENSKU PLANINARSKU KUĆU NA KOZJAKOVOM PODGORJU pri Sv. Pankracu (900 m) otvorila je u nedjelju 11. svibnja Mariborska podružnica S. P. D. Uzela je u najam crkvenu kućicu, koja stoji upravo na medji austrijskoj, a udaljena je od željezničke pogodnosti postaje Brezno—Ribnica oko $2\frac{1}{2}$ sata hoda, te ju je opremlila toliko, da može u njoj naći konak 10 planinara i nužnu opskrbu. Od kuće se pruža krasan i dalek vidik.

NAŠE SLIKE. 1. Kuk 1820 m. Foto: Dr. R. Simonović. — Gordo i mrko crnogorsko stražarsko samac-brdo između Lebršnika (1859 m) i Volujka (2298 m) na crnogorsko-hercegovačkoj granici. S njega su Crnogorci promatrali kretanje austrijske vojske oko Čemerna u Hercegovini.

2. Trnovacko jezero. Foto: Dr. Rade Simonović. — Slika je snimljena Studenackoga sedla (oko 2150 m) u Volujku, dok samo jezero leži duboko na njegovu podnožju u visini od po prilici 1600 m. Jezero je uokvireno Vlasuljom, Krućicom, Trzivkom, Šarenim Lastrama, Urdenim Komovima, Bioč planinom, Maglićem i Volujkom, sve vrhovima većinom iznad 2200 m. To je grandiozna planinska panorama, koja se ljeputom takmiči sa najljepšima u čitavoj Evropi. Na slici se vidi tek jedan dio toga veličanstvenog okvira, dok se samo jezero nazire duboko dolje.

3. Savardak. Foto: Dr. R. Simonović. To je pastirski ili stočni stan na visokim planinama, a po obliku i sastavu ostatak je iz pradavnih vremena. Ovaj se nalazi na putu iz Goranskoga u samostan na izvoru Pive i služi za stan krupnoj i sitnoj stoki. Inače ih ima dosta po crnogorskim planinama, i to samo za ljude, pastire, žene planinke, stopanice, koje u njima spremaju sir. U tom su slučaju savardaci prostraniji, ako i ostaju istog oblika, a načinjeni su iz crnogoričnih debala, koja su većinom koso ustobočena, otanja ali visoka, čisto okrenuta i oguljena. Pred savardakom na slici stoji naš pratilac Đoko Lalović iz Kalinovika u Bosni.

Dr. K. B.

4. Durmitor: Savin Kuk. — Foto: Vladimir Novak. Ova krasna slika prikazuje jedan od impozantnih vrhova, što se nalaze u sklopu Durmitora i koji se oko njegova najvišeg vrhunca, Bobotova Kuka (2534 m), amfiteatralno nižu i stvaraju grandioznu planinsku panoramu, kojoj jamačno nema slične u Evropi. Na podnožju i prodorima vidi se u ljetno doba vječni snijeg i tragovi ledenjaka.

5. Durmitor: Begova Brda. — Foto: Vladimir Novak. Ove rastrgane pećine pripadaju nizu veličajnih vrhova, što su se kao vijenac savili oko najvišeg vrha Durmitora i svi zajedno pružaju sliku ogromnog urušenog kratera. Na ovoj sjajnoj slici, snimljenoj usred ljeta, bjelasa se na podnožju razrtih hridina vječni snijeg i ostaci ledenjaka.

»HRVATSKI PLANINAR«, službeno glasilo HPD-a, ušao je ove godine u 26. godište s tom preinakom, da sada izlazi u istom opsegu (oko 2 arka) u 12 brojeva na godinu, a ne samo u 10 brojeva kao dosada; ali uz neprormjenjenu dosadašnju pretplatu od D 50, za dake i naučnike D 40, a za inozemstvo D 70. — Naše društvo pruža svojim članovima uz članarinu, koja je daleko niža od članarine ne samo kod inozemnih srodnih društava, nego i kod istovrsnih društava u našoj državi, toliko različnih pogodnosti, da bi svaki svijesni planinar, komu imućstvene prilike iole to dopuštaju, morao smatrati za svoju moralnu i društvenu dužnost, da bude stalni pretplatnik svoga društvenog glasila, koje po priznanju mnogih stoji na doličnoj visini. Stoga se ponovno pozivaju članovi središnjice i uprave naših podružnica, da svojom živom propagandom prihvate »Hrvatskom Planinaru« što veći broj novih pretplatnika, a dosadašnje da potaknu, neka ostanu vjerni sebi i svome glasilu. Pretplate i narudžbe prima Hrvatsko Planinarsko Društvo središnjica u Zagrebu, Dolac 1; telefon 65-01.

SADRŽAJ: Ing. Ante Premužić: Silaz u jamu Varnjaču (str. 163). — Prof. dr. K. Bošnjak: Iz mojih sjećanja na Crnu Goru i Crnogorce (str. 169) (sa 4 slike u prilogu i 1 u tekstu). — Dr. M. Eisenhuth: Plitvička Jezera (str. 175). — Glavne skupštine podružnica HPD-a: 1. »Papuk« u Virovitici; 2. »Risnjak« u Delnicama (str. 178); 3. »Rujnik« u Novom; 4. »Učka« u Kastvu (179); 5. »Martinščak« u Karlovcu (180); 6. »Mosor« u Splitu (181); 7. »Biokovo« u Makarskoj (183); 8. »Runolist« u Lokvama; 9. »Gvozd« u Sisku (185); 10. »Jelenc« u Gerovu; 11. »Bilogora« u Bjelovaru; 12. »Orjen« u Dubrovniku (186). — Društvene vijesti: Ponovna akcija »Saveza planinarskih društava Jugoslavije« za uspostavu željezničke pogodnosti. — Markacije i putovi na Biokovu. — Omladinska sekcija (str. 188). — Nove spilje na Plitvičkim Jezerima. — Na Visočici. — Nova slovenska planinarska kuća na Kozjakovom Pogorju. — Naše slike (str. 189). — »Hrvatski Planinari« (str. 190).

Odgovorni urednik: prof. Josip Pasarić, Ulica kraljice Marije 20. — Izdavač »Hrvatsko Planinarsko Društvo« u Zagrebu. — Tiskar »Tipografije« d. d. Zagreb, Preradovićev trg 9. — Za tiskaru odgovara I. Ivanković, Zagreb, Selska c. 39.